

TRANSILVANIA.

Fóia Asociatiunii transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese câte 2 cóle pe luna si costa 3 florini val. austr., pentru cei ce nu sunt membrii asociatiunii.

Pentru strainatate 9 franci (lei noi) cu porto postei.

Abonamentul se face numai pe câte 1 anu intregu.

Se abonédia la Comitétulu Asociatiunii in Sibiu, séu prin posta séu prin domnii colectori.

Sumariu: Despre micșiorarea numerului serbatoriloru. — Nicolae Borbol'a. — Malari'a s'au frigurile intermittente (febris intermittens, Wechselfieber, Fievre intermittente. — Internatulu si scól'a romàna superióra de fete in Sibiu. — Procesu verbalu alu comitetulu asociatiunii transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu luat in siedinti'a dela 1 Ianuarie n. 1887. — Publicatiunile Academiei din Bucuresci (Urmare si fine). — Bibliografia. — Anuntiu de abonamentu.

Despre micșiorarea numerului serbatoriloru.

Au trecutú preste treidieci de ani, de cându se scrie si la noi uneori câte ceva despre necesitatea de a micșora numerulu serbatoriloru si celu puçinu a invetia pe poporu se distinga între serbatori legate sau cum le mai dicu „imperatesci“ si între cele bisericesci sau calugaresci. In anii din urma s. sinodu alu Romàniei au aflatu de lipsa a le reduce la 36. Fórte multe si atâtea. La noi acésta cestiuone a fost tractata chiaru de càtra imperati.

Sub Nr. 42862 din 3 Octobré 1786 imperatulu Iosifu II. vediendu si cunoscèndu fórte bine urmarile cele mai triste si ruinatórie a le multimei serbatoriloru, a regulatu mai àntaiu si a marginitu numerulu acelora numai pentru locuitorii gr. orientali (neuniti). Preste puçinu inse a decisu cá sè se defiga numerulu serbatoriloru si pentru locuitorii gr. catholici uniti, pentrucá, precum se dice curatu in cerculariulu Guvernelu Ungariei din 20 Februariu Nr. 7596/1787 scrisu in limb'a germana, pe lângá celelalte folóse a le micșiorarei serbatoriloru se resulte in acésta privintia a uniformitate necessaria între acestea doue confessiuni (zur Erzielung der möglichsten Gleichförmigkeit zwischen den Unirten und Nichtunirten es allerdings nothwendig wäre). Asia s'a compusu din nou unu altu cerculariu cu un'a seria de serbatorile adoptate si ținute in biseric'a orientala, inse cu stergerea de trei, adeca S. Sav'a, Constantinu si Elena, si S. Paraschiva, despre càre se dice in cerculariu, ca neunitii (grecii, serbii s. a.) le-aru avea pe acelea cá serbatori nationali. Prin urmare pentru gr. catholici (romani, ruteni si romani slavisati in Croati'a) imperatulu Iosifu II. normà acestea serbatori:

In Ianuarie: 1 Taiarea impregiuru. 6 Baptismulu Domnului. 30 Trei santi.

Februariu, 2 Intempinarea Domnului.

Martiu 25 Bun'a vestire.

Aprile 23 S. Georgie.

Iuniu 24 Nascerea SS. Ioanu botezatoriulu. 29 SS. Petru si Pavelu.

Iuliu 20 Profetulu Elia.

Augustu 6 Schimbarea la fatia. 15 S. Maria mare. 29 Taiarea capulu lui Ioanu Botezatoriulu.

Septembre 8 Nascerea S. Mariei. 14 Inaltiarea S. Cruci.

Octobré 26 S. Dimitrie.

Novembre 8 Archangelulu Michailu. 21 Intrarea in bisericu.

Decembre 6 S. Nicolae. 25 Nascerea Domnului. 26 Soșorulu Précuratei. 27 Archidiaconulu Stefanu.

Pe lângá acestea:

Vinerea patimiloru. Lunia Pasciloru. Marti luminata.

Inaltiarea. Lunia Rosaliiloru.

Sum'a 26 de serbatori legate pentru locuitorii gr. catholici. Dela tóte celelalte imperatulu nu numai dispensédia pe toti, ci totodata comitte episcopiloru gr. catholici cá se publice si se faca a se publicá mereu in diecesele loru acea vointia préinalta, éra preotii se dea si exemplu cu fapt'a, lucrându si indemnându pe ómeni in alte dile. Acelasiu cerculariu s'a inaintatu si la comitate si la municipalitatile cetatiloru, s'a tradusu si in unele limbi ale patriei; celu puçinu noi ne aducemu bine aminte, cá inainte de acésta cu vre-o 55 de ani amu aflatu acestu decretu imperatescu pe grind'a cea grósa curmedisia dela fruntariulu unei bisericu in partea de càtra altariu. Se mai adauge, cá punerea in lucrare sè se încépa cu 1 Maiu (20 Aprilie) 1787.

Originalulu acestui actu imperatescu este in limb'a germana, care in dilele lui Iosifu II ocupase loculu celei

latine in afacerile statului; regularea si respective micșorarea prea marelui numeru alu serbatoriloru se vede motivata pe largu, prin urmare decretulu intregu este si asia de lungu, in càtu in lips'a de timpu nu amu fostu in stare pentru astadata a'lu decopia intregu; preste acèsta ne place a crede, cà daca amu cauta bine, dóra s'ar afla undeva, pe grind'a vre-unei biserici din cele mai vechi de lemnu din tíer'a întréga vreunu exemplariu tiparitu romanesc, càndu apoi s'ar putea tipari din nou nu numai din punctulu de vedere ce avuse Iosifu II. cu emitterea unoru decrete precum este acesta, ci si din alte cause serióse, precum ar fi revisiunea numerului serbatoriloru strictu christiane orientali, asia precum si pre câte se aflasera trecute in cartile rituali ale acelei biserici pàna inainte cu siepte sau optu sute de ani. Cu aceeași ocașiune ar fi sè se si clasifice din punctu de vedere mithologicu, prin urmare si nationalu istoricu înca si acelea serbatori numeróse ethnice sau asia numite paganesci, preterate cum amu dice preste anulu intregu, la care poporulu nostru, éra mai alesu femeile nóstre mai ținu cu adevérata cerbicia, care pre unii carturari ii revólta, in locu de a luá in màna mithologi'a si cu aceea studiulu cunoscutu sub nume de Ritus Romanorum, a culege tóte asia numitele serbatori babesci, a se informá de aprópe din ce cauza, cu ce scopu se ținu acelea serbatori, scurtu, a face unu studiu comparativu din cele mai instructive, studiu de care tocma noi avemu trebuintia asia de mare, precum acèsta se intempla mai raru la alte popóra. Se observamu bine, cà in mintea popóreloru greco-latine si in vióia loru imaginatiune S. Ilie de ecs. ține loculu lui Joie, S. Georgie alu lui Marte, S. Nicolae trece de patronulu corabieriloru (Marinari) la toti grecii; S. V i n e r e 'si are si in Bucuresci biserica propria, la care aléga femeile in tóte grigile, in neajunse, morburi, calamitati familiare; mai sunt si alti sànti, pe cari poporulu ia substituitu in imaginatiunea sa lui Esculapiu si Hygeei, dupace numele acestora disparusera cu totulu inainte cu multe sute de ani din traditiunile si din memori'a lui. Poporulu are pàna si contra lupiloru si altoru fere carnivore o serbatóre, precum aveau ethnicii divinitati de paduri si codrii, apoi pe Ercule care sugrumá balauri, hidre, lei cari exterminau turme de oi, junghia porci selbatici, tauri furiosi, nimiciá paseri rapitóre s. a.

In véculu nostru alu 19-lea carturarii cei mari se ocupa si cu o sciintia, careia ei ii detera nume de Filosofii'a religiunei. Noue romaniloru ne-ar folosi daca amu filosofa puținu asupr'a mai multoru resturi de religiune ethnica politheista, câte se mai aflá inradecinate nu numai la poporulu nostru, ci si la altele, éra mai cu preferentia la popórale neolatine si la celu grecescu; apoi se le dicemu acelor resturi ori cum ne place, credintia desiérta, superstitiuni, fantasii, nebunii, copilarii, dara se le cunóscemu pe tóte si se le studiamu asia precum facu si carturarii altoru natiuni, cari isi intindu studiile loru comparative intre actualitate si intre unu trecut mai departatu si decátu este fundarea Romei, epopeele lui Homeru, inscriptiunile de pre piramide, scriptur'a cuneiforma etc. Superstitiunile religióse domnitóre

la poporulu nostru facu o parte fórte respectabila din istoria nóstra cea mai vechia. S'au perditu numele vechi si s'au schimbatu cu altele; se cercetamu inse bine si vomu vedea cà simburile, cà essenti'a credintieloru greco-latine au remasu conservate si inradecinate pàna in dio'a de astadi, ceea ce se póte proba mai la totu pasulu, mai alesu daca ne vomu ferì a ne bate jocu de superstitiuni inainte de a ne informa bine despre natur'a loru.

Scopulu principale alu imperatului Iosifu II. cu regularea serbatoriloru a fost mai multu nationalu-economicu, adeca de a indupleca pe cleruri si pe popóra, cà serbându dile mai puțin se lucre mai multu, se si cástige mai multu, anume in dilele sale, pre càndu poporulu tieranu robia câte 104 de dile in brazd'a domniloru feudali, dedea dieciuieli, purtá si tóte sarcinele statului mai totu singuru, ajutatú numai puținu de càtra locuitorii orasielor. Protestantii au conservatu cele 52 de dumineci, au cassatu inse pe cele mai multe alte serbatori legate, pe care le ținusera pàna erau si ei catholici. Imperatulu vedea de ex. in Germani'a, cu càtu prosperédia mai bine unu poporu decátu altulu, daca va lucra numai cu optu dile mai multu preste anu, càci la unu milionu si la diece milióne de parechi de bratia sanetóse acelea optu dile producu de siguru cástigu de multe milióne. Este sciutu cà imperatulu daca urá lenea, nu'i placeau nici superstitiunile; avuse prin urmare cuventu de a provocá pe archierei si pe cleru cà se'i stea in ajutoriu in ambele directiuni. Gloriosii sei antecessori, adeca Mama-sa si mosiu-seu Carolu VI inca au cercatu a regula óresicum serbatorile, inse dupa unu principiu, care nici-decum n'a putut prinde radecina nici dupa incercari violente de aprópe cincidieci de ani. Este sciutu, cà (abstractiune facèndu de serbarile superstitióse) biserica orientala are serbatori mai multe decátu cea latina, éra acèsta mai multe decátu cea de confesiunea protestanta. Carolu VI. a decisu, cà toti locuitorii monarchiei fàra diferentia de confesiuni se fia obligati a ținé serbatorile bisericeii latine. Spre acestu scopu au emanatu mai multe decrete si resolutiuni imperatesci, dintre care unele fórte aspre. Noi dintru acelea vomu cita pe câteva, pentru cà sè se védia, cà ace-a mesura fusese reu alésa, apoi executata si cu violentia, prin urmare cà nu era nici o mirare, daca ea intimpiná preste totu resistentia, care mai erá incordata si prin diversitatea riturilor, precum si prin acelorou doue calindarie Iulianu si Gregorianu.

Cele de àntài urme ale silei de a ținé serbatorile ritului latinu si locuitorii de alte confesiuni, se afla in una préinalta resolutiune din 7 Ianuariu 1731 subscrisa Carolu, mai la vale comite Ludovicu de Battyan et Petrus Végh. — In același anu cu același scopu a mai esitu si resolutiunea prea inalta din 6 Aprile.

A trei'a resolutiune dela același imperatu venita la palatinulu si la gubernulu Ungariei relativa la locuitorii de legea serbéscá amestecati printre catholici, a le caroru serbatori sunt obligati a le ținé, a emanatu in 28 Novembre 1732.

In anul 1735 din cauză violențelor religioase s'au revoltat neunitii că si reformatii în câteva comitate ale Ungariei, după care capul conspiratorilor maiorulu serbu Pero Szegedinetz împreună cu alți complici ai sei au peritu pe rătă si taiati în patru.

Cu toate acestea cam dela 1747 cestiunea serbatorilor érași ajunse la ordinea dilei, ceea ce se cunoșce din doue préinalte resolutiunii dela 24 Ianuaru si 7 Martiu 1747, éra în 3 Iuniu aceluiasi anu se impune popiloru protestanti îndatorirea, că serbatorile catholice se le publice si în bisericile lor. Cu resolutiunea din 5 Octombrie 1747 sunt siliti din nou si neunitii. Aceeasi mesura se repete asupra lor în 18 Decembre 1758, apoi în 15 Ianuarie 1759. După câteva ani vedindu curtea imperială că acatholicii nu se supunu, cu resolutiune din 10 Novembre 1765 se reinnoescu mesurile anterioare.

Lucrurile ajunsesera la atâtea, în cătu mai pe urma însasi Elisabet'a imperatés'a Rusiei pasise la mijlocu în Vien'a prin ambasadorulu seu, ceea ce se scie atátu din o instructiune data acestuia de cătra suveran'a sa, instructiune tradusa si în romanesce, conservata în condic'a mitropoliei din Bucuresci, cătu si din unu preainaltu rescriptu alu imperatésiei Mariei Teresiei dela 27 Iuliu 1752, în care Maiestatea sa reflectandu la multele planșori si napastuiri, cu a caroru descriere o supara mereu locuitorii si clerulu „de ritulu grecu si natiunea illirica“ *), în acestu actu imperatescu pre atátu de inportantu pre cătu si lungu, aduce prelatiloru catholici aminte, că nu'i da mâna că sè se strice cu imperatés'a Rusiei, cu care se afla în aliantia; deci prea ss. loru se fie mai moderati, se lucre mai în tacere; totu asemenea cere imperatés'a că se moderedie si hyperzelulu mireniloru catholici.

Dupa atâtea încercari desierte în fine imperatul Iosifu II. delaturà toate mesurile violente si precumu amu premisu mai în susu, apucà cestiunea serbatoriloru din punctu de vedere nationalu-economicu, sau vorbindu si mai limpede, din interesu de a vedea pe poporu prosperându, pentruca prin acésta se crésca si prosperitatea statului. Ne mai aducemu cu totii aminte din alte acte si mesuri ale lui Iosifu, că elu își pusese în capu că se traga în Ardealu, în Banatu si mai departe pe Sav'a, Tis'a, Dunare în susu cătu s'ar putea mai multi romani, serbi si bulgari din tierile vecine. Mai virtosu din acésta cauza ilu iritase asia tare si revolutiunea românesca din 1784 că si resistenti'a cerbicósa a clasei feudaliloru. Tóte celelalte probleme legate strinsu cu cestiunea serbatoriloru nemuritoriulu monarchu le dete în grij'a clerulu si a capetelor luminati, de care se voru fi bucurandu popórele de ritulu resarítenu.

*) Resolutiunea imperatésiei se incepe asia: „Reverendissime etc. Quam multa animi nostri molestia suscipiamus querelas et gravamina graeci ritus et Illyricae Nationis cleri et populi in Regno nostro Hungariae et Partibus eidem annexis numerose subsistentis ab aliquot signanter retroactis annis frequenter admodum isthuc delata etc“. Nu mai putea suferi nici imperatés'a necurmatele góne confessionali.

Noi credemu că după o sută de ani împliniti, este timpulă că generatiunile actuali competente în cestiune sè se ocupe de problem'a frumósa si fórté salutaria lasata de cătra imperatul Iosifu II. în grij'a clericiloru. S'aru însiela fórté reu aceia cari aru mai crede, ca prin serbatori multe s'ar sustinea religiositatea în poporu. Tocma din contra, prin câteva din acelea se susține coruptiunea, degradarea, saraci'a rusinósa, apoi: magnum pauperies oprobrium, jubet quidvis et facere et pati“. Cu totulu altele sunt mijlócele întiepte si sigure de a nutri, conserva, înradeciná religiositatea în poporu, éra nu înmultirea serbatoriloru. Poporulu nostru are simburile religiositatiei plantatu în sufletulu seu din cum pórtă mamele fetii sub inimile lor. Pentru-că se nutresci si se asigură acelu simburé divin, nu ai nici o trebuintă de 50—60 de serbatori preste cele 52 de Dumineci. Si ce venitu póte se aiba unu parochu, fia si dela una miie de poporeni sarântoci, destrabalati, datori la frundia si la érba, nauci de beutur'a otravitóre? Nu cumva cei câteva cruceri dela câteva femei nepu-tintióse?

Dupa noi chiaru si cele 26 respective 29 serbatori normate prin imperatul Iosifu II. sunt prea multe. Ací inse manum de tabula. Védia clericurile romanesci cum voru face se prosperedie poporulu acesta fatia cu enormele sarcine publice, precum si fatia cu teribil'a concurentia a milióneloru de bratia straine, care nu se simtu ferecate în legaturile multimei de serbatori.

Sibiiu în 1 Ianuaru 1887.

G. B.

Nicolae Borbol'a*)

Riulu ce curge incetu, prin valcele umbróse, nutresce si fructifica în tacere tiermulu seu, floricele crescú si inflorescu în giurulu lui, éra caletoriulu ostenitu afla adapostu si recreare în ap'a cea recoritóre. Pentru-ce se nu merite dar' elu recunoscinti'a caletoriulu în aceeasi mesura, că acelu fluviu puternicu, care de sí pórtă povar'a nailoru încarcate, dar' nu arare-ori esindu din albi'a sa çauséza imense daune, cari nu se potu lua în comparatiune cu folosulu ce întinde. Pre Nicolae Borbol'a abia 'lu cunoscea lume despre alta, decâtu că densulu a fostu Nestorulu Diecesei a Oradei mari. Viéti'a întréga a lui s'a resfrântu în virtutea filantropiei cătra ai Nostri. Contribuirile sale imense au fost totu atâtea jertfe aduse, pe altariulu culturai Natiunei nóstre. Dar toate aceste erau apretiate într'unu cercu restrinsu, pentrucă elu a dusu o viétiă retrasă, fiindu modesti'a încorporata. Lumea care judeca din cele esterne, n'a strigatu osana meriteloru sale. Éta biograf'a lui: Nicolae Borbol'a s'a nascutu

*) Acésta biografía scrisă fără flori si frase si totusi frumósa din natur'a sa, ne venise târdiu după mórtea canoniculu prepositu Borbol'a spre a se publica în Observatoriu. Avuseram cuvinte a o pune între rezervate. Astadi o punemu aici, unde se conserva mai bine memori'a faptelor crestinesci, humanitarie si nationali.

Red. Tr.

la 26 Novembre 1783 in comun'a S. Andreiu Comit. Bihari'a din parinții Gavrilu Borbol'a si An'a Popovicu. Tata-seu a fost preotu in acea comuna. Scólele le-a absolvatu in Orade. In anii 1802—3 a ascultatu filosofí'a. La 1805 a depusu esamenele cu calculi eminenti din drepturi. Dupa aceea fú la anulu 1807 tramisu la Universitatea Pestana pentru ascultarea teologiei.

Aici incepù elu a'si desvoltá minunatele sale talente, cându peste 4 ani nu numai cá primulu eminentu escelandu, a lasatu cursulu teologicu, ci si cá licentiatu s'a intorsu acasa in diecesa. La anulu 1811 fú hierotonitu de preotu, de nemuritoriulu episcopu Sam. Vulcanu. Dupa hierotonia numai decátu a fostu aplicatu lângá oficiulu diecesanu de episcopulu Vulcanu. Dupa cererea lui a fost dispusu de parochu in Savaciu; de aici increderea marelui Archiereu i conferí directoratulu scóleloru diecesane. Activitatea si zelulu manifestatu in noulu seu postu numai au imultitu meritele lui; dreptu aceea la 1813 fú numitu canonicu onorariu. Onorurile, cu care a fostu distinsu, i-au servitu numai de indemn nou, spre a'si polei si cultiva calitatile sale escelente. La anulu 1816 fú denumitu profesoru de dreptulu naturei si dreptulu gintiloru „Jus naturae et universalis gentium“, in Academi'a de Orade. Pregatindu-se din studiile juridice la anulu 1822 depunèndu tóte rigorósele, in acelasi anu a obținutu diplom'a de doctoru in drepturi. In anulu 1835 fú numitu canonicu actualu. In academi'a Oradana a mai propusu drepturile cambiali, comerciale si sciintiele politice. Repausatulu in decursulu a loru 30 ani cá profesoru de drepturi a inaintatu cu ideile vécului alaturea cu celelalte generatiuni contimporane, in diversele ramuri ale sciintiei pâna la adèncele betrânetie asia, încátu elu cu dreptu ar fi potutu dice despre sine „auditi voi tineri pe acestu betrânu, pe care cá pe june ilu ascultau si betrâni.“

In anulu 1846 la cererea lui s'a pensionatu. Repausându in 1839 nemuritoriulu episcopu Samuilu Vulcanu, cine aru fi potutu avea mai multu dreptu la scaunulu episcopescu cá Nicolae Borbol'a, celu cu o eruditiune deosebita, procopsitu in tóte ramurile sciintiei, petrunsu de simtieminte românesci, dar' si atunci simtiemintele au premersu meritelor, si acésta nu puçinu a contribuitu la delaturarea lui. La anulu 1850 fú numitu prepositu capit. éra in anulu din urma fú decoratu cu crucea ordinului Leopoldinu.

Nestorulu eparchiei Oradei mari, dupa unu morbu de 10 dile a repausatu cá preotu de 66 ani, canonicu de 42 ani, profesoru de drepturi de 30 ani, cá prepositu capit. de 27 ani in etate de 94 ani. Meritul principalu alu repausatului in tóta viéti'a sa estinsa mai pe unu secolu a fostu ajutorarea tineriloru lipsiti; câte 2—3 tineri preparandi avea intretinere la elu. Binefacerile lui càtra bietii tierani români, din giurulu Oradei ajunsi la miseria erau nenumerate. Ce i-a facutu drépt'a n'a sciutu stèng'a. Recolt'a rea din anulu 1854, cea mai mare parte a populatiunei române din giurulu Oradei, o silí la starea deplorabila a cersí; elu indata grabí de a impartí bucate intre români din comunele invecinate.

In Orade se aflá vr'o 500 familii române scapatate, in asia numitulu suburbu „Teguleria“, cari pentru de-partare neputèndu umblá la biserica nici la scóla, cá nu cumva se degenereze acestia, Borbol'a le-a ziditu o capela si scóla, care l'a costatu 9000 fl. pentru a caroru susținere a depusu o fundatiune de 2000 fl.; afara de acésta suma mai depuse 600 fl. pentru ajutorarea invetiatorului acelei scóle.

In ce mesura a zacutu lui Borbol'a la ânima sórtea misera a invetiatoriloru celoru ajunsi la neputintia, a doveditu un'a fundatiune depusa de càtra elu in suma de 2000 de floreni v. a., ale carei interese sunt a se distribuí in totu anulu spre acelu scopu.

In tèmplulu lui Bach, luându mari dimensiuni futurile in orasiulu S. încátu vitele nu erau asigurate ale bietiloru români din comun'a Sítitelecu, sermanii locuitori nesciinduse cum sè se apere contr'a talhariloru, au cugetatu a dá alarmu prin tragerea clopoteloru, dar' neavèndu clopote au recursu la ajutoriulu repausatului, care indata a dispusu a torna unu clopotu de 3 centenarii si l'a donatu bisericei acelei comune. In anulu 1873 grasându cholera in comunele invecinate române: repausatulu a impartitu bucate, bani si sumane (siube) intre veduvele si orfanii remasi. In favórea familiei sale repausatulu a facutu o fundatiune in seminariulu domesticu românu dela Orade in suma de 3000 fl.; inse nefiindu cine se aiba pretensiune din famili'a lui, din venitul acelu fondu primesce ajutoriu unu tènere lipsitu de mijlóce. In testamentulu seu a dispusu de siese mii fl.; din care suma parte s'a impartitu între legatarii rudenii ai repausatului; parte între alti legatari, in specialu a lasatu o fundatiune de 500 fl. pentru pruncii seraci ai comunei române Sarcaieu, din cametele aceleia sunt a se procurà vesminte si caltiaminte pe sém'a loru.

Destulu cà ori-unde erá dorere de alinatu, bóla de ingrijitu, lacrimi de stersu, elu se aflá pretotindeni, între ai nostri. Positiunea s'a inalta n'a fost pentru elu o marfa, de care s'ar fi folositu elu cá de unu gradu ad Parnassum.

Se dea prevedinti'a cá se avemu astfelu de prelati càtu de numerosi, cari asemene sè 'si implinésca misiunea. !Fie'i tierin'a usióra si memori'a binecuvèntata!

NB: Fói'a beletristica „Familia“ comunicându biografi'a repausatului, cu aceea incheie: cà repausatulu in testamentulu seu a dispusu pentru scopuri scolarie si bisericesci a se da suma considerabila, care dispusetiune inse, precumu scie, inca nu a ajunsu a fi licuidata. Pentru atestarea adevèrului lasu se respunda protocolulu Capituluí g. cat. alu Oradei-mari, pe care'lu acludu aici in copia, alu carei originalu se afla la acelu Capitulu:

Series Protocolli.

Sessionis Capitularis die 5 Aprilis 1879 per Capitulum gr. Cath. Magno Varadinense asservatae.

88. Spectabilis Dominus, Desiderius Borbola advocatus, heres pie denati Nicolai Borbola Praepositi Capitularis, tenore testamenti relict, decisionis item I. r. Tribunalis M. Varadinensis ddto 11 Decembris 1878 Nro. 14, 122 P. latae in hodierna sessione Capitulari exolvit summas,

per defunctum Capitularem praepositum Nicolaum Borbola in diversos scopos ecclesiasticos et dioecesanos legatas, signanter :

1. Fundo dioecesano 90 fl. cum summa 100 fl. in procentuationem soluta	100 fl.
2. Fundo pauperum	200 fl.
3. Fundo viduo orfanali diecesano	80 fl.
4. Iterum fundo pauperum	200 fl.
5. Ecclesiae g. cath. Sallyiensis	200 fl.
6. In procurationem librorum, vestium, et aliorum necessariorum, prolibus scolam g. c. Sallyiensem frequentantibus	500 fl.
7. Ecclesiis in Diecesi Patrono destitutis cum summa 100 fl. in procentuationem soluta 1000 feni.	900 fl.

In summa . . . 2170 fl.

Determinatum est :

Summam 2170 florum, per piae memoriae Nicolaum Borbola praepositum capitularem, in scopos diecesanos legatam et hodie per illius heredem Desiderium Borbola exolutam levare, illamque fine fructificationis cassae parsimoniali Bihar inferri; in merito autem domus Capitularis sub Nro 374 sitae et per denatum nominatum praepositum sicut et per illius heredem Desiderium Borbola secus et huius familiam inhabitatae, illud adnotari, ut heres nominatus juxta usum et consuetudinem in hocce Capitulo observatam, circa illam domum Capit. necessarias reparationes inomisse fieri procuret, secus et contrario casu, hocce Capitulum nominatum heredem ad illas reparationes perficiendas via processus quoque adstringere non intermittet.

Sig: M. Varadini 5 Aprilis 1879.

per **Ioannem Kuuk** m. p.,
Canonicum Cancellarium.

vidi:

Ioannes Korhány m. p.,
Canonicus lector et praeses Capituli. (L. S.)

Ideiglenes Nyugta.

300 fl. az az Háromszáz forintokról, melyet alólirtak, mint a Nagy Váradi g. cath. káptalan képviselői a néhai Borbola Miklós N. Váradi volt N. prépost úr által a hátrahagyott végrendeletének 4-i pontja értelmében szent misékre lelke üdveért hagyott összeget, végrendeleti végrehajtó Borbola Dezső urtól a mai napon felvettünk.

Kelt N. Várad 1878 September 30.

Korhány János m. p.,
g. kath. olvasó kanonok.

Kuuk Iános s. k.,
kancellai kanonok.

az az 300 fl.

Din acestea este lamuritu, că esecutorulu testamentului a satisfacut vointiei ultime a repausatului in privinti'a dispusetiunii lui pentru scopuri scolare si bisericesci, si licuidarea din partea lui s'a esecutat cu tota promptitudinea si conscientiositatea inca in anii 1878, 1879. Dar este caracteristicu, de si nu chiar de admirat, că din departare de 30 miluri se dovedesce acestu adeveru, acelaia din centru, care ar fi avutu datorinti'a a avea cunoscintia mai vèrtosu despre acestu adeveru.

D. B.

Malari'a sau frigurile intermittente (febris intermittens, Wechselfieber, Fièvre intermittente*).

Aruncându o privire speciale asupra situatîei locului, asupra calitatii pamèntului si a conditiunilor climatice ale teritoriului din partea sudica a Transilvaniei; avèndu in vedere percurgerea celui mai insemnatu fluviu din scump'a nòstra patria, care nu arare-ori esundédia fructiverulu terenu alu acestui orasiu Alba-Iuli'a, unde spre ajungerea scopurilor nòstre culturale ne aflam adunati, — asia credu că acèsta tema alèsa va fi bine nimerita cu intentiunile culturale ce le urmarimu.

Tem'a că atare din punctu de vedere laicu pare a fi neinsemnata. Reflectându inse la numeròsele urmari daunòse sanatatii si pricinuite din infectarea morbida a malariei, — in sciinti'a medica ocupa unu obiectu de discussiune dintre celea mai importante.

Pentru aceea folosindu-me de ocaziunea bine venita, cu permissiunea Dvòstra 'mi permitu a ve legá si a ve atrage pe vr'o cîteva momente nobil'a atentiune asupra tratarii acestui obiectu hygienicu.

Frigurile intermittente, dupa symptomele si dupa caracterulu lor de ivire au o multime de numiri, tóte inse cunoscute sub numirea scientifica — malarîa. Se mai numescu inca si friguri paludine — (dela palude, adeca locu plinu de apa statatória, balta), friguri palustre — (dela paluster si palustris, paludinosu baltosu).

Malari'a este unu morbu netransportabilu, curatu miasmaticu devenitu din influinti'a intocsicarei palustre.

Desvoltarea materiei bolnaviciòse a malariei, depinde dela anumite conditiuni si impregiurari teritoriale. Afectiunei acestui morbu sunt espusi mai cu séma locuitorii cari sunt avisati a traí in ținuturile mocirlòse, baltòse si umede.

Este constatatu, că elementulu morbidu se produce din descompunerea putreda a planteloru. La acèsta ne dau esplicare de ajunsu bolnavirile malarice ivite intre locuitorii terenurilor mocirlòse si espuse esundariloru de apa.

Intinderea si marginirea friguriloru intermittente stau in raportu cu sporirea ori dessecarea locuriloru baltòse si cu putrejunea planteloru.

Cându conditiunile de putrefactiune, d. e. prin frigu, prin esundare de apa ori prin dessecarea totala a baltiloru si a lacuriloru statatóre au disparutu, atunci si frigurile inca incetédia, — inse cu întòrcerea starei de mai 'nainte éra-si se sporescu. De aici se deduce, că paludismulu arata bolnaviri mai numeròse in acei ani si in acelea periòde ale ano-tempului, când dupa ploie abundante si dupa esundari de apa urmédia caldura si seceta. De aici se esplica si impregiurarea, că bolnavirile de

*) Dissertatiune care fusese destinata a se ceti in Adunarea generala ținuta in Alba-Iuli'a 9 Augustu 1886.

friguri preste iarna se curma, vér'a inse si tómn'a iar se inmaltiescu.

Epidemii de friguri potu veni si in alte locuri necoperite cu balti si nemocirlóse; la cercarea mai speciale inse stratele subterane ale acestoru ținuturi totdeun'a paru a fi bogate in materii organice putrificate. De asemenea natura sunt si frigurile paludine a caroru aparitiune stà in legatura cu spargerea si cu sapatur'a pamèntului necultivat. Spre probarea acestei afirmari, fàra de a ve trimite atentiunea binevoitoare in alte ținuturi mai indepartate si necunoscute, ve oprescu pe unu momentu la lini'a ferata — Clusiu-M.-Osiorheiu-Alba-Iuli'a. Cându cu ocaziunea lucràrei la acestea linii ferate 'mi aducu aminte cum in Cosiocn'a, M.-Ludosiu si in alte puncte, lucratorii zacéu de friguri cu gramad'a, éra colórea caracteristica a fetei loru aratau de departe, cà organismulu loru este infectatu de malari'a, adeca de aeru inputitu care au petrunsu fiinti'a loru.

Abstragèndu dela acea afirmare, cà nu tóte locurile baltóse si mocirlóse sunt favoritoare pentru producerea elementului morbidu, este decisu, cà patri'a frigurilor paludine se afla acolo unde se ține mai multa umediala, celu puçinu esperienti'a facuta in mai multe tieri a doveditu, cà prin canalizarea terenuriloru nimicindu-se putrefactiunea planteloru, au incetatu si frigurile endemice.

Se susține cà infectiunea corpului cu elementulu morbidu, care se cuprinde in stratulu de sub suprafaçia pamèntului se întempla parte prin apa, parte prin aeru. Infectarea mai probabila este sér'a si nóptea, adeca atunci cându si evaporarea gazuriloru din interiorulu pamèntului inca este mai puternica. Pe bas'a acestoru hypotese, scrutatoriloru celoru mai renumiti le-a succesu cà se afle elementulu morbidu in stratele pamèntului, in aeru si in apa.

Prin scrutarile din timpulu mai nou efeptuite in jurulu Romei — Klebs si Tomasi Crudeli au reusitu a descoperi substanti'a stricaciósa in nisce parasite de plante cu o desvoltare mai inferióra, cari pórtà numirea de baccile malarice. Acesti respectabili autori spunu, cà virgula malarica se cuprinde atàtu in pamèntulu ținuturiloru paludine, càtu si in sàngele bolnaviloru paludati.

Autorulu francesu Richard atribue febrele malarice unui microbiu: oscilaria Laveran, care in globurelele sangelui se sporesce cà si gàrgariti'a in linte. Microbiulu descoperitu in sàngele bolnaviloru cresce si se desvólta pentru a cuprinde interiorulu celuleloru sangelui.

Fàra de a mai aminti incercarile numeróse existente in acésta privintia, trebuie se recunóscemu, cà descoperirile de pàn' acuma nice-de-cum nu sunt inca finite. Pentru completarea acestora, scrutatoriloru din viitoriu le remàne inca o lacuna destulu de mare de implutu. Multi voru reflectá si la impregiurarea, cà frigurile predomnescu si in alte locuri sbicite. Acestea casuri teoretice potu fi càtu de numeróse, inse nici decumu nu servescu spre combaterea esperientieloru probate, pentru-cà in substratulu superficiale si uscatu alu pamèntului totdeun'a

s'au aflatu strate si parti umede, din cari prin crepaturile suprafetiei pamèntului — materi'a bolnaviciósa tocmai asia a pututu produce infectare cà si din locurile paludóse.

Afara de cauzele amintite mai potu fi si alte impregiurari necunoscute, cari inca contribue la producerea substantiei morbide. Este aprópe de adeveru, cà substanti'a morbida prin valurile aerului se transpórta si in alte locuri din apropiere, cari nu se afla in conditiunile de putrefactiune anumite mai sus. Unele ținuturi sunt cercate de nisce epidemii de friguri mai grave si mai periculóse; in altele din contra frigurile au decurgere cu multu mai usióra si se ivescu in forma sporadica. Epidemiile de friguri grave de multe-ori sunt premergetóre cholerei, ori grasédia deodata cu acésta bóla si cu disenteria, fàra cà se fimu in stare a ne esplica caus'a legaturiloru ce esista intre acestea morburi.

Estensiunea teritoriale a friguriloru este fórtè insemnata. Sub clima caldurósa numai acolo nu se ivescu, unde este seceta continua.

Sub zon'a rece frigurile nu pré domnescu. In patri'a nóstra siesurile de lângà Tis'a, Dunare, cea de lângà Muresiu, si teritoriile mocirlóse ale Càm piei sunt recunoscute cà cuiburi de friguri intermittente.

Elementulu morbidu infectédia organismulu prin canalulu de digestiune, in care ajunge aerulu pe care'lu inspiramu si ap'a beuta, ambele ingrecate de materii morbide. Fàra deosebire de secsu si etate inclinarea spre friguri este generale, încàtu chiaru si prunci se potu nasce cu simptome de friguri.

Persónele din ținuturile libere de acestu morbu, asiediàndu-se in locurile infectate sunt mai espuse infectiunei. Individii slabiti din mai multe cause sunt mai susceptibili decâtu altii.

Convingerea generala este, cà excesele in mánçari, nutrirea cu póme, cu crastaveti, cu pepini si cu alte fructe necópte si stricate, apoi recél'a si incordarea puterei fise marescu inclinatiunea spre morbu.

Dela manifestatiunile morbide si fórtè variabile ale intocsicarei paludismului s'au luat in folosintia si deosebitele numiri, cari caracterisédia diversele tipuri ale febreiloru intermittente.

Dintre numerósele forme celea mai cunoscute sunt:

I. *Frigurile simple intermittente.*

(*Febris intermittens*).

Tipulu acesta alu friguriloru se manifestédia prin nisce accese regulate (*paroxismus*), intrerupte cu intermissiuni de timpu liberu (*apirexia*). In timpulu apirexieii asupr'a infectatiloru nu se observa simptome de morbu. Fenomenele friguriloru dupa infectarea premergatóre aparu intr'unu tempu fórtè scurtu, abia de vr'o câteva óre. In unele casuri dela infectare pàna la ivirea acceseloru trecu mai multe dile si septemàni. In genere incubatiunea la friguri arata a nu fi mai lunga decâtu vr'o câteva dile sau celu multu 1 septemàna. In timpulu incubatiunei asupr'a individiloru nice nu sunt semne decidiétóre, ei se tenguiescu mai multu de lips'a apetitului, au durere de capu, de cruci si de siele, se intindu si

casca, sunt cuprinși de nisce fiori impreunate cu oboséla generale. Temperatur'a corpului arata urcare moderata. Splin'a încâtva apare cam inflata. Dupa acestea simptome premergătoare sau dupa cumu amu amintitu, si fàra de ele, paroxismulu adevèratu urmédia cu tóta vehemènti'a.

Accesele de friguri constau din trei perióde: frigu, càldura si asudare. Sub period'a de frigu stadium frigoris bolnavii sunt obositi si somnorosi, casca si se intindu, durerile de capu' si de siele devinu mai intensive. Fiorile se transfórma intr'o recéla estinsa pe întregu corpulu, care 'si ajunge culmea cu accesulu de scuturatura. Durerea de capu trece de multe-ori in ametiala profunda.

Bolnavii sunt cuprinși de o resuflare frecuentata si de simtire caracteristica, cá si când aru fi cercuiti pe sub cóstele peptului. Ei sunt de totu schimbati, ochii le aparu infundati, pelea 'i pallida, rece si intieposiata (cutis anserina). Budiele si vârfurile degeteloru sunt vinete. Pulsulu de si comprimat, este destulu de frecuentu.

Pe lângã tóte cà pelea este rece, temperatur'a corpului se afla urcata. Urinulu desièrtatu in acésta perioda este sporitu in cantitate, limpede si transparentu. Fenomenele simtirei de frigu se esplica a veni din constringerea spasmatice (càrcei) a arterieloru periferiale si a musculiloru pelei.

Acésta impedecare a circularei sângelui produce simtirea de frigu, intieposiarea pelei, infundarea ochiloru, pulsulu micu si simtiulu de ceruire. Cu finea periodei de frigu incetându constringerea spasmatice a vaseloru sângelui, fluiditatea vitale 'si reie érasì circularea regulata si recéla trece in period'a de caldura (stadium caloris). Pelea devine de totu calda, obradiulu rosiesce, durerea capului este cu multu mai simțitóre, bolnavii sunt nelinistiti, adeseori si fantasédia, pruncii potu fi cuprinși si de nisce convulsiiuni — eclampsii sau matrici. Peliti'a gurei aflându-se mai uscata produce sete estraordinara, pulsulu este mai completu si mai fòrte. Palpitarea si tonurile ànimei sunt sgomotóse. Regiunea ficatului si a splinei este sensibilã. Temperatur'a se urca pàna la 40—41 Celsius si in acea stare remàne càte 2—3 óre.

Cu finea periodei de caldura temperatur'a urcata incepe a decada, desièrtarea urinului mai concentrata se intempla cu simtire ardietóre, caldur'a preste totu ține càte 2—6—8 óre, in casuri mai grave ține și mai lungu.

Cându sudorile incepu a se aratá, paroxismulu ajunge in ultim'a si a trei'a perioda de asudare (stadium sudationis). Sudorile in form'a margeleloru merunte si dese incepu a se ivi pe frunte, pe sub suori si dupa aceea pe întregu corpulu. Tóte cealalte fenomene disparu cu inceputulu asudatului, durerea capului se domolesce, setea se moderédia, respiratiunea si pulsarea frecuentata a ànimei se mai rarescu, greutatea apasátóre a peptului, simtiulu de ceruire, sensibilitatea ficatului si a splinei încéta. Temperatur'a scade la starea sa normala.

Urinulu remàne totu concentratu; dupa desièrtare indata incepe a se turburá. Finindu-se period'a nede-

terminavera a asudatului, — bolnavii trecu intr'o somnolentia placuta, cá si cându ar fi fost obositi de vreunu lucru greu. Cu sfirsitul asudarei întregulu accesu sau paroxismu constatatoriu din celea 3 periode, dupa o durata cam de 6—12 óre de regula se privesce cà finitu. Dupa ultim'a perioda a acceseloru urmédia intermissiunea libera (apirexia) a febreleloru, care durédia pàna la accesulu viitoriu.

Trebue se scimu cà sunt si casuri lipsite de unele periode ale paroxismului, mai desu lipsesce cea de frigu si cea de asudare. Acestea se numescu friguri intermitente necomplete (f. i. incompleta). Adeseori se intempla, cà durerea de capu, lips'a apetitului, obosél'a corpului, sensibilitatea splinei, greutatea apasátóre a peptului si urcarea moderata a temperaturei remanu si in intervalulu apirexiiloru. Dupa primul paroxismu de friguri, volumulu maritu alu splinei de sí scade cu repetarea acceseloru, scaderea nice-odata nu se intempla asia, cá splin'a se ajunga la starea ei normale, ba din contra dupa fie-care paroxismu se observa o mica crestere in volumu. Rari sunt casurile de friguri cari fàra parasirea tienutului infectatu si fàra aplicarea tratamentului medicale ar disporea de sine. Conformu cu ivirea acceseloru din deosebite dile frigurile se numescu: De tóte dilele, de a trei'a si de a patr'a di. La frigurile de tóte dilele, (f. i. quotidiana) accesele se repetédia totu in 24 óre càte-odata; la celea de a treia di (f. i. tertiana) in 48 de óre; in celea de a patra di (f. i. quartana) dupa de trei ori 24 óre.

Cându in tóta diu'a sunt dóue accese, unulu mai slabu decâtu celalaltu, le numimu friguri cotidiane duplicate (f. i. quotidiana duplicata). La frigurile tertiane duplicate (f. i. tertiana duplicata) in 2 òle observamu unu paroxismu mai puternicu si in a trei'a di unulu mai slabu.

Frigurile antepunetóre (f. i. anteponeus) sunt acelea, ale caroru paroxisme totdeuna vinu mai de timpuriu. Cându accesele urmédia mai târdiu, se numescu friguri postpunetóre (f. i. postponeus). Caus'a acestoru varietati n'o cunóscemu; se crede cà dietetic'a neregulata grabesce accesele. Cu întârdierea paroxismeloru se formédia friguri de a trei'a sau de a patr'a di si vice-versa.

La frigurile subintrate (f. i. subintrans) accesele sunt de totu prolongite asia, încátu acelea fàra de a se termina, si trecu in altele urmatóre. Frigurile intermittente cronice potu avea si accese neregulate (f. i. erratica). In genere luându, accesele de friguri obvinu in restempurile de dupa amédi si mediulu noptii. Frigurile de dupa amédi sau celea ivite in órele de séra, cari pórtã caracteru intermittentu, sunt suspicióse, pentru-cà potu sta in legatura cu alte morburi febrile.

De-sí frigurile aparu cam cu paroxismele loru regulate si obicinuite, totu-si la pruncii de sub 5 ani in period'a frigului observamu simptome fòrte moderate asia, încátu numai prin agera atentiune a parintiloru ne putemu orienta. Convulsiiunile, cliposél'a, fantasarea, trasari-turile si alte fenomene nervóse mai desu se arata la prunci decâtu la adulti. Din impregiurarea, cà frigurile

se repetescu si dupa-ce individii si-au schimbatu loculu infectatu cu altu tienutu mai sanatosu, se deduce cà elementulu morbidu mai lungu tempu 'si sustine influinti'a bolnaviciósa asupr'a organismulu. Recidivarile mai usioru provinu din escesse dietetice, din recéla si din alte inpregiurari nefavorabili. Infectatii atunci se potu privi liberi de frigurile paludine, cându au trecutu mai multe septemani fàra de accese.

Asupr'a causei acceselor de friguri cu siguritate nu ne potemu pronuntia. Multi sustinu probabilitatea, cà caus'a este a se atribui functiunei vitale a parasiteloru infectatóre strabatute in partile consitutive ale sàngelului. Dejã de multu se dà cu socotéla, cá urmarile consecutive ale malariciloru trebue se stea in combinatie cu alteratiunea sàngelului; nu se scie inse care elemente ale lui sunt alterate si cum. Multi autori sustinu, cà celulele rosii sunt espuse suferintiei, pentru cà s'au aflatu distruse si scadiute in materi'a loru pigmentósa, care in form'a bucatieiloru (granule) merunte prin circularea sàngelului dau ansa la formarea inchiagariloru embolice aflate si descoperite cu ocaziunea autopsiei in vasele capilare ale ficatului, ale splinei, ale creriloru, pelei, renunchiloru si in ale altoru organe ale corpului.

Acestea granule pigmentóse nu potu se fia altu-ceva, decãtu hemoglobin'a celuleloru rosii si distruse. Se adeveresce acésta si din schimbarea reportului numericu dintre globulele rosii si albe. Celea rosii in urm'a acceselor de friguri se observa a fi reduse, pe cându celea albe sunt sporite. Din alterarea pathologica si din circularea impededata a sàngelului devenita in urm'a emboliiloru vaselor capilare ale pelei se esplica si colórea caracteristica suria-murdara ori galbina a pelei individoru torturati timpu mai indelungatu de friguri.

Totu din amintit'a cauza cresce mai mare si volumulu splinei si alu ficatului. S'au observatu si casuri de acelea, unde splin'a in hipertrofisarea continua a si plesnitu. Volumulu maritu alu splinei se constata fórte usioru prin pipaire, sub cóstele peptului, de laturea stànga a liniei axilare ajungèndu si trecèndu de multe-ori pàna la regiunea publica si in laturì pàna preste lini'a umbilicale a abdomenului. Pe suprafati'a splinei hipertrofiate se simtu ridicaturi si adàncaturi; marginile sunt dure, ingrosiate, contrase si diformate. De asupr'a ei nu arareori se audu si nisce tonuri sgomotóse ale circularei ne-regulate a sàngelului.

Splin'a ori si de câte ori este transformata si in degeneratia amiloida. Ficatulu de si in mesura mai mica, arata totu asemenea schimbari cá si splin'a.

Catarulu de stomachu si de intestine, apoi semnele de galbinare, fórte desu stau in legatura cu suferinti'a de friguri.

Renunchii arata semne de inflamatiune cronica si de degeneratia amiloida. In asemenea casuri urinulu este mestecatu cu sànge, conține albumina si cilindre hyaline. Sistemulu nervosu inca nu remane neatinsu. Afectiunea malarica se manifestéda si cu simptome de neuralgii, paralisa si de conturbari mentale.

Din celea relatate pàna aci putemu vedea, cà intoxicatiunea malarica prin alterarea sàngelului produce o multime de urmari bolnavicióse in organismulu omului, cari tóte la olalta conducu la nutritie slaba, la bóla de apa, la scaderea puterei fizice si la alte slabiciuni generali ale corpului cunoscute sub nume de Cahexia.

II. Frigurile periculóse.

(febris intermittens perniciosá s'eu comitata).

Acésta forma de friguri are caracteru primejdiosu. Fenomenele acceselor sunt asia de vehemente, incãtu dupa alu doilea sau alu treilea paroxismu se finescu cu mórte. Febricitare'a 'i mai multu continua, bolnavii se afla intr'o stare de totu deprimata conformu celoru cari patimescu de lãngóre; sunt nelinistiti, fantaséda nincetatu si-'su cuprinsi de convulsiiu nervóse fórte puternice. In starea loru de deliriu sunt aplicati a se periclita nu numa ei pe sine, ci si pe persónele din jurulu loru, fàra de a avé cunoscintia despre celea ce facu (f. i. maniacalis). In alte casuri convulsiiunile nervóse sémana cu celea ale epilepsiei — (f. i. epileptiformis). Altii sunt atacati de paralisa ca si cându ar fi loviti de gutta (f. i. apoplexiformis). Caus'a acestoru convulsiiuni se atribue efectului provenitu din astuparea vaselor sanguine ale crerului prin amintitele bucatiele pigmentóse. Déca sub paroxismulu frigurilor perniciosé pulsarea ànimei devine din ce in ce mai slaba; déca extremitatile sunt de colóre cianatica si reduse in temperatura, cându vocea regusita este de totu slaba, cându se arata matrici, diarhea si vomari inpreunate cu reducerea formarei urinului, atunci frigurile se presinta in forma cholericá (f. i. cholericiformis). In alte casuri paroxismele au decurgere disentericá (f. i. dysentericá). Totu in urm'a infectarei paludismulu se potu observa complicatii morbide in organele de resuffare si anume se póte cauza o hyperemia in plamani, care dà ansa la resuffarea grea si la apasatura caracteristica a peptului. Functiunea slabita a ànimei póte agrava fenomenele pàna la aedema plumaniloru. Sunt si friguri de acelea, a caroru periclitare se arata prin curgeri de sànge in nari sau in alte organe ale corpului.

III. Frigurile intermittente larvate.

(f. i. larvata).

Sub acésta numire se cuprindu o multime de fenomene nervóse ivite cu paroxisme si intermissiuni regulate cá si frigurile adeverate. Acestea nervositati prin tratamentul de china de regula disparu. Frigurile larvate au caracterulu neuralgiiloru, sunt insoçite de nisce simptome febrile transformate in paroxisme regulate.

Mai desu se observa neuralgi'a nervului supraorbitalu, mai raru a nervului infraorbitalu, a celui occipitalu, a celui ischiadicu si in fine neuralgi'a lui V agus cunoscuta sub numele de gastralgia. De acésta categoria se ținu paralisa a sensibilitatii si a miscareii, scurgerile de sànge, edem'a extremitatiloru, si urdicariti'a de pele cari provinu in accese regulate.

IV. Frigurile malarice remittente, continue.
(febris malarica remittens — continua).

Timpulu acesta de friguri se deosebesce de càtra celelalte prin aceea, cà accesele numai in càtv'a sunt reduse, inse fàra de intermisiunile cunoscute. Originea lor malarica o dovedescu casurile cari mai de tempuriu ori mai târziu trecu intr'o modificare curatu intermittenta.

Frigurile remittente 'su impreunate cu dureri vehemente de stomachu, cu vomari si cu diarea.

In casurile mai grave iau unu aventu typhoid si dau ansa la mai multe complicatiuni grele si periculose, precumu curgeri de sânge din nari, in renunchi, in stomachu si in intestine, aprindere de plumâni, galbinare, convulsii si altele — cari tôte la olalta facu o stare de totu complicata asia, in càtu numai cu deosebita atentiune putemu face diagnos'a differentiale. Precum la frigurile periculose asia si la acestea, dupa o durata de vr'o càteva zile bolnavii parte prin vehementele convulsii, parte prin debilitatea si paralis'a ànimei potu càdea jertfa morbului.

(Va urmâ).

**Înțernatulul si scól'a româna superiôra
de fete in Sibiiu.**

Acestea doue institute infintiate intre multe si mari greutati s'au deschisu numai in 3/15 Septembrie 1886, adeca abia inainte de patru luni. La institute destinate a servi si folosí pe generatiuni inainte, patru luni de zile nu se potu considerá nici macaru cà inceputu alu activitatiei lor; asiediamente precum sunt si acestea au trebuintia celu puçinu de atâti ani càte luni au trecut delà deschiderea lor spre a'si confirma in fapta necesitatea de a fi, dreptulu lor de existentia. Cu tôte acestea se pôte observa si pâna acuma din mai multe parti ale romanimei nu numai o simpla curiositate, dara unu interesu fôrte viu de a seí si a cunósce pre càtu s'ar putea din experientia imediata atâtu starea in care se afla elevele din internatu càtu si progresele din scóla. Dorinti'a parintilor cari au pe ficele lor aici si acelor cari nu le au, de a sci indata acuma totu, este prea naturala; cà-ci ea purcede din iubirea lor ferbinte de parinti càtra scumpele lor fice. Cu tôte acestea noi ii rugamu cà si in casulu acesta se aiba patientia celu puçinu pâna la finea anului scolasticu, éra pâna atunci se dea crediementu acelor tati de familii, dintre cari unii venira din distantie considerabili, precumu din Banatu si din Silvani'a, cà se védia in ce stare se afla ficele lor anume in internatu. Pe doi domni din aceia 'i andiramu si noi insine laudându in termini doiosi internatu, scóla, ordine, disciplina, éra in càtu pentru victu, ne dise unulu dintre acei parinti: Mai pe tôte le-am vediutu rumeóre, cu fetie pline si vesele, pare cà aru fi mamele lor lângã ele. Apoi cà in persón'a directórei li s'a si datu una mama, care pe lângã o cultura superiôra si unu temperamentu fericitu a si sciutu a se afla iute la inaltimea chiamarei sale, a si in-

pune prin auctoritatea personala heredita dela neuitatulu seu parinte rapitu dintre noi impreuna cu alti càtiva, pe semne spre pedéps'a nóstra, intre impregiurarile cele mai asupritórie.

Profesori si profesóre alesi de càtra comitetu dupa cumpanirea toturor impregiurarilor intre marginile trase de lege insoçita de numerose ordonantie ministeriali, sunt petrunsi cà si comitetulu de greutatea problemei, a carei deslegare le stà inainte; ei lucra in liniste calma, asemenea economului muncitoriu, care ese des-deminétia la aratu si semenatu, la grapatu si sapatu, la plivitu de buruene rele, éra mai departe isi pune tóta speranti'a in ajutoriulu Dumnedieului parintilor nostri.

Internatu si scóla sunt prevediute cu tôte mobiliile si requisitele necesarie intr'o mesura ce ar face onóre la cele mai bune institute neromâne din acésta tíera.

O dificultate mare credemu cà trebue se simtia si se invinga personalulu nostru didacticu in cei de antâi doi ani, cunoscuta si la alte institute nóue, cà adeca multe eleve care vinu din afara, de pre la alte scóle neromâne spre a fi primite in una din cele patru clase superiuri, instruite pâna acum de ex. in limb'a germana si mai virtosu in cea magiara, cunoscu reu sau mai nici decum limb'a materna romana; preste acésta la unele se cunoscu tôte urmele unei instructiuni mechanice asia, cà micidele fiintie nu întielegu mai nimicu din càte au invetiati in alta limba. Copile fôrte destepte dela natura si din parintii lor, prin aceea instructiune cu totulu straina de geniulu romanescu, primita in limba straina, vinu in periculu de a nu mai întielege nimicu din càte se pare ca voru fi invetiati in càtiva ani perduti. Cei cari s'ar indoí despre acestu adeveru, n'au decátu se faca proba, luându unu numeru de fetisióre dintru o scóla buna curatu românesca si altele totu atâtea romancutie, care voru fi studiatu in vre-o scóla curatu magiara, tôte din aceeasi clase si tôte cu calculi buni si prea buni, se le examinadie din aceeasi materii, pe celea in limb'a romana, pe acestea in limba magiara si apoi cine are curagiu, se se remasiésca. Numai cei cari au cercatu, potu se'si faca idea clara despre puterea farmecatóre a limbei nóstre intru desteptarea mintei si agerimea judecatiei pruncilor.

Din acestea urmédia, cà toti parintii, a caror limba materna in familia este limb'a nóstra nationala, comitu eróre fôrte mare, daca'si dau pruncii mai àntâiu la scóle de alte limbi si nu la scóle romanesci celu puçinu in cei de àntâi patru ani la fete si 6 ani la feciorasi. Sunt siliti a face esceptiune numai parintii din acelea ținuturi, pe unde din o cumplita nefericire nu se afla giuru impregiuru nici o scóla românesca de dómne-ajuta. A datu Ddieu inse, ca chiaru si scólele romanesci pentru fete se inmultiescu pe anu ce merge intru atâta, cà proprietarii scólelor au inceputu se simtia lipsa de invetiatoresce celu puçinu pentru cele mai mici, la lucru de màna si deprindere in purtare cuvenita sexului femeiescu.

De unde se luamu pe acelea invetiátóre?

Cu acésta întrebare ajunseramu la unu momentu alu educatiunei nóstre nationale, care merita cea mai

de aprópe luare-aminte nu numai a tuturor parintiloru de familii, ci a tuturor adeveratiloru romani de pretotindeni.

Cá se avemu invetiátore, trebuie se le dàmú undeva ocaziune de a se prepara bine pentru vocatiunea lorú grea si mai delicata de câtú este a tuturor profesorilor si instructoriloru de sexu barbatescu. Se aplicamu femeii de ori unde, cunoscute necunoscute, de orice limba, rassa, religiune, pàna si de acelea care fusesera mai înainte acritie in asia numite societati ambulante, precum vediu ramu la maghiari chiaru si in anulu trecutú unele exemple cu urmari fatali si scandalóse in gradulu supremu? Credemu tare, cà adeveratele mame romane, a caroru casa pentru ele este altariu, voru simtí fiori reci la audiulu întrebareii puse acilea, si 'si voru dice siesi: Decátú se'mi dau fiic'a mea pe màni de acelea, mai bine voiu se nu invetie nimicu mai multu, decátú atàta câtú sciu eu: a fi consórta iubítore si credintiósa, mama doiósa, económa activa si pastrátore, crestina evlaviósa, romàna devotata pentru libertatea nationala si a patriei nóstre“.

Apoi éca, unulu din scopurile principali ale internatului si ale scólei superióre de fete din Sibiiu este si acesta, de a impinge si inainta instructiunea pàna acolo, câtú in stadiulu din urma se vedemu resarindu din ele si unu cursu regulatu de preparandia sau cum se dice in tiér'a vecina, scóla normala.

Intre alte scrupole pe care le avusera sau dóra le mai au unii si altii relative la acestea institute, este si acela de exemplu, cà ce? adeca Asociatiunea face scóla superióra si internatu pentru familiile din Sibiiu cu banii natiunei?

O inculpare cá acésta póte se fia numai productulu unei fantasii prea aprinse. Mai àntàiu cà familiile romanesci fruntasie multe puçine câte se afla in Sibiiu, nu aveau trebuintia nici de scóla superióra si cu atàtu mai puçinu de internatu pentru fetitiile lorú. Internatulu celu mai siguru si celu mai eftinu pentru fiecare din ele este aici in locu, cas'a si famili'a propria, éra directórea cea mai auctoritativa este mam'a familieii, càndu cu neteditulu si sarutatulu, càndu cu nuielesc'a si ingenunchiarea lângá mesciór'a de lucru. Éra scóla? Reuniunea femeiloru romane din Sibiiu cá mame cu durere de inima, trecusera cu vre-o patru ani înainte pe la nasulu barbatiloru cu scól'a lorú de cinci clase infintiata pentru ficele lorú cá prin farmecu, fàra a ne complimenta prea multu pe noi barbati. Apoi, nu cumva familiile acestea sunt sibiene din mosi de stramosi? Abia vre-o trei din ele; tóte cealalte sunt venite din diverse parti a le Transilvaniei, inca si din Banatu, éra altele se afla in consanginitate prin casatorii cu familii romànesci din Ungari'a, câte una din Brasiovu, Bucuresci, Tergovisce, Craiov'a. De aici vine, cà mai nici un'a din ele nu se simte atrasa càtra Sibiiu prin asia numitulu patriotismu pathologicu, pe care daca'lu voru fi avendu, apoi ilu întielegu pentru tiér'a întréga locuita de romani. Femeile inse isi disera: Ne aflamu odata asiediate aici cu barbati nostrii, cu cari Ddieu

ne-a datú si fice. Voimu se le crescemu pe acestea inaintea ochiloru nostrii atàtu de bine pre câtú se póte aici in Sibiiu, inse totodata in spiritu romanescu si conformu cerintieloru societatiei europene celei mai alese si mai sanetóse, pentrucá ele sè se póta face demne de barbati romani destinati de provedintia a compune clasa de frunte a societatiei romanesci, de ómeni tineri, esiti de prin universitati, academii civili si militare, din seminarie de preoti si alte institute de rangulu acelora.

Daca femeile cugetara asia, cum trebuia óre se cugete barbati cu respectu la educatiunea sexului femeiescu? Sè se mai uite cu manile incrucite cá in dilele vechi, cum feciorii lorú „din lipsa de fete romàne cultivate“, precum se dicea pe atunci, se'si lege capulu cu altele, dela care se'si audia mai târdiu: „Te bñdós oláh, eu amu facutu omu din tine, din grati'a mea si a parintiloru mei ai ajunsu tu acolo unde te afli“.

Intre acestea femeile se insoçira mai àntàiu intru o reuniune de càntari inainta cu vreo diece ani, pentrucá music'a apropia si inblandiesce; dupa aceea isi formara reuniunea de cultura intru întielesu multu mai largu. Dara de unde capitalu? „Vomu dantia“, isi disera ele, „si vomu scóte din parchetulu salei dela „imperatulu Romaniloru“ cu piciorusiele nóstre pe fie-care anu celu puçinu câte 300 fl. netto; vomu deschide si o loteria, un'a miniatura de espositiune, dela care vomu incassa vre o trei mii; in fine vomu mài scutura si busdunarile barbatiloru de fiorinii càti le remànu dela tarocu, preferantia si sugara“.

Asia facura cocónele romane din Sibiiu si éca, ele infintiara si scóla de fetitie, in care s'au datú pàna acuma câteva examene semestrali, alu caroru resultatu a storsu mirarea si laudele inspectorulu regescu.

In aceiasi ani trei adunari generali ale asociatiunii transilvane tñnute la Desiu, Brasiovu, Orascia, adeca in trei parti diferite ale tieiei, au recunoscutu imperiós'a necesitate a infintiarei unui internatu si a unei scóle superióre sau cum amu dice cu terminu mai usitatu pe la noi, a unui gimnasiu micu pentru fete, au si votatu sumele cunoscute din acte pentru ajungerea scopulu salutaru. Asupra tñnutulu si localitatiei, in care sè se ridice acelea institute, nu a fostu in acelea adunari nici o discussiune. Sciau toti membri, cà resiedinti'a Asociatiunei si a comitetulu seu se afla in Sibiiu, prin urmare cà realisarea planulu de scóla si de internatu este neasemenatu mai facilitata prin comitetu, decátú daca acelea s'ar infintiá ori unde airea in lipsa totala de supaveghiare imediata.

Cu acestea nici-decum nu voimu a susținé, cà dóra nu aru mai fi si alte puncte din Ungari'a si Transilvani'a, care ar merita fórté cà se aiba câtú mai curèndu institute de educatiune precum sunt acestea romanesci infintiate in anulu expiratu la Sibiiu. Chiaru zelulu ce se manifestà din partea femeiloru nóstre in anii din urma la Clusiu, Oradea, Abrudu, Mediasiu, Fagarasiu, mai de curendu in Silvani'a, in Dev'a si pe airea, este proba invederata despre o prea dorita pornire in directiunea acésta, alaturea cu exemple frumóse si pline de incu-

ragiare date de càtra scólele confessionali de fete, care se afla in activitate de mai multi ani in Blasiu si in Brasiovu, precum si alaturea cu pregatirea din cunoscintie pedagogice si aplicarea de preste treidieci de in-vetiátóre pe la scólele din dieces'a Aradului.

Puncte fórte acomodate pentru institute superióre romanesci de fete aru mai fi Lugosiulu si Caransebesiulu, apoi fia acelea confessionali sau de caracteru neconfes-sionalu, numai sè se scia din capulu locului, cà in acelea se crescú fete de romànu asia, cá se remàna pàna la mórte romane, éra nu se devina ceea-ce numimu corci-turi, individualitati neutre, hermafrodite in sensu natio-nale, intelectuale, póte si morale. Unu inceputu inse trebuea sè se faca undeva; elu se facù in Sibiiu si de aici are se fia continuata infintiarea altora, indata ce se va realisa unu alu doilea capitalu si intr'aceea voru esí de aici eleve apte pentru functiunea de profesóre. Capitalulu bagatu in aceste institute numai càtu este convertitu, adeca prefacutu in edificiu solidu si fru-mosu din chartia moneta*). Cu càtu aceste institute voru fi cercetate mai bine, cu atàtu voru scadea spe-sele ținerei eleveloru in internatu si totusi capitalulu investitu in acela se va amortisá, sau mai exactu, se va formá unu capitalu nou in favórea altoru institute.

Unii puçinu credinciosi s'au temutu si se mai temu, ca internatulu nu se va inpopora in proportiunea lar-gimei edificiului cu eleve romàne, sau mai exactu, din lipsa de familii romàne cu dare de màna, care se póta-purtá spe-sele ordinare si estraordinare pàna la 250 fl. v. a. pe anu pentru câte o eleva. Tocma asia se te-meau unii ómenii de exemplu antierti cu ocaziunea deschi-derei internatului de baiati infintiatu la Blasiu de càtra Escel. sa domnulu arhiepiscopu si metropolitu Ioanu Vancea; multi nu credeau ca se voru aflá o suta de parinti cari se fia in stare de a platí câte 100 fl. pe 10 luni, a si inbraca pe fii loru; càndu colo, indata in anulu urmatoriu directiunea fu necessitata a refusá pri-mirea mai multoru tineri buni, din lipsa de incaperi, prin urmare si din punctu de vedere higienicu, care in acelu institutu se observa cu multa rigóre. Mai multu decàtu atàta: s'au aflu parinti cari au cerutu, cá fii loru se aiba victulu la mesele profesoriloru, càci ei platescu si mai multu cu tóta placerea, ceea ce se si intempla in adeveru.

Internatulu de fete din Sibiiu s'a potutu deschide precum s'a disu mai susu, cu dóue septemàni mai tàr-diu intre multe dificultati, càci totu inceputulu este greu; parintii ne mai putèndu asteptá scirea positiva despre deschidere, unii 'si detera ficele la institute de alte limbi, éra altii le mai ținura acasa pentru anulu acesta, si totusi intre cele 22 interne avemu si din lo-curi departate, un'a si din Bucovin'a, éra clasele scóle-loru le cercetéza preste 60 de eleve.

Din informatiuni autentice trase spre ex. din Banatu aflamu, cà in cele nóue (9) institute de fete infintiate cu

*) Adeca din bani, alu caroru cursu in comparatiune cu valórea monetei de auru este scadiutu 24—25%.

mari spese de càtra Escel. domnulu episcopu Bonnaz dela Temisiór'a se afla sute de eleve romane; anume in celu din Lugosiu, facutu pentru vre-o 300 de fetitie, aprópe 1/2 sunt romane. Intrebati apoi, càtu costa pe parinti intretinerea ficeleoru in acelea scóle. ce intielegu ele din câte invétia acolo, in ce spiritu este facuta educatiunea loru si càtu le-a mai remasu din sentimentele loru na-tionali. Tóte acelea institute potu se fia de modelu, minunatu de bune pentru sexulu femeiescu de alta na-tionalitate, sau de nici-o nationalitate si de alte confes-siuni si rituri religióse, sau de parinti cosmopoliti. Noue asemenea educatiune si institutiune nu póte se ne con-vina. Dara in fine, o vorba cá o suta: romanii voiescu se'si crésca de ací incolo ei insii fetele, asia cum se pri-cepu ei, sub imediat'a loru priveghiare, pentru-cá se scia, ce femei au se ia in casatoria fii loru.

Unii confrati puçinu pretentiosi audindu de scóla superióra se mai si temeau, ca comitetulu ar cugetá se scótia nu sciu ce filosófe din fetele loru, adeca din gimnasiu micu filosófe cá Socrates, Plato, Marcu Aurelu, Kant si càti altii. O, cà de ar da Ddiu se scótia ro-manii totu femei filosófe din scólele loru, adeca filosófe intru intielesu adeveratu femeiescu, corespundietoriu na-turei, 'organismului si destinatiunei loru providentiale, cá adeca se nasca prunci sanetosí, se'i crésca in frie'a Dom-nului, se fia totu atàtea coróne ale barbatiloru, se co-mande in afacerile femeiesci ale casei cá nesce regine, se fia curate intru tóte intielesurile cuventului. Éca fi-losofi'a femeiesca ce se va propune in cursu de cate patru ani ai scólei superióre romane de fete in Sibiiu.

In dio'a nascerei Domnului.

G. B.

PARTEA OFICIALA.

Nr. 2/1887

Procesu verbale

al comitetului asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romànu, luatu in siedint'a dela 1-a Ia-nuarie n. 1887.

Presiedinte: Iacobu Bolog'a, vice-presiedinte. Mem-brii presenti: G. Baritiu, B. P. Harsianu, I. Popescu, Dr. Il. Puscariu, E. Macelariu, Z. Boiu, P. Cosm'a.

Secretariu: Dr. D. P. Barcianu.

Nr. 1. Tipografi'a archidiecesana presenta 2 conturi, unulu de 283 fl. 45 cr. v. a. pentru tiparirea si espedarea „Transilvaniei“ in semestrulu alu II-lea alu anului 1886 si unulu de 3 fl. pentru tiparirea unui apelu in caus'a scólei de fete la olalta in sum'a de 286 fl. 45 cr. (Nr. 407/1886).

— Sum'a de 286 fl. 45 cr. se aviséza la cassa pentru a fi platite, anumitu cele 283 fl. 45 cr. din positiunea buge-tului, menita pentru tiparirea fóiei „Transilvani'a“, ér cei 3 fl. avèndu a se pune in contulu scólei.

Nr. 2. Cei doi secretari si cassariulu asociatiunei pre-senta consemnarea speseloru de drumu facute cu caletori'a la

Alb'a-Iuli'a si îndereu, cu ocaziunea adunarei generale a asociatiunii transilvane din a. 1886 în sum'a totala de 30 fl. v. a. (Nr. 414/1866).

— Se aviséza la cassa spre platire la mân'a numitorilor functionari.

Nr. 3. Directiunea despartieméntului VII. (Abrudu) presenta cu datulu 2/8 a. tr. protocolulu adunarei generale a despartieméntului tinuta la 1 August in Câmpeni, dimpreuna cu sum'a de 218 fl. 60 cr.

Din acestu protocolu se vede ca:

a) din sum'a de restantie dela membrii pro 1885 s'au incassatu 80 fl., dela membri noi 35 fl. si dela membri ajutatori 93 fl. 60 cr. (la olalta sum'a de mai sus);

b) s'au inscrisu membri noi: Dr. V. Pred'a avocat, Iuliu Porutiu, parochu in Câmpeni, Ioan Maioru parochu gr. cath., Pompiliu Sterc'a Siulutiu din Rosi'a, Stefanu Giurc'a, proprietariu, Ioanu Barsu, preotu gr. cath. in Bistr'a;

c) se cere dela comitetu o lista a tuturor membrilor asociatiunii din acelu despartieméntu, dela intemeierea asociatiunii încóce;

d) se inaintéza comitetului o cerere a reuniunii femeiloru din Abrudu, pentru unu ajutoriu in favorulu fondului acestei reuniuni, cu scopu de a se inaintá adunarei generale a asociatiunii;

e) s'au tinutu unele declamatii;

f) s'a decisu tinerea adunarei generale viitoare in Lupsi'a satu.

Ér din partea directiunii se cere si unu conspectu alu celoru ce au platitu tacsele in 1885, si o copia a protocolulu adunarei generale precedente. (Nr. 278/1886.)

— Aderindu-se primirea sumei de 218 fl. 60 cr., celelalte servescu spre sciintia cu aceea, ca conspectele cerute se voru trimite, dar subcomitetulu este avisatu a'si tiné si insusi in evidentia pre membrii si tacsele platite, precumu si a'si face insusi inainte de a se trimite comitetului centralu, copiile protocóleloru, ce sunt a se conservá in archivulu despartieméntului.

Membriloru noi se voru trimite diplomele; cererea reuniunii femeiloru, fiindu presentata adunarei generale, se afla resolvata prin conclusulu acesteia.

Nr. 4. Directiunea despartieméntului XII (Dees) presenta protocolulu siedintiei subcomitetului de dto 29 Iulie a. t. din care se vede: ca s'a alesu in locul dlu Alexe Bogdanu, cassariu alu despartieméntului Dl Dr. Dumitru Cint'a, candidatu de avocat, si s'a decisu infiintarea unei bibliotecii a despartieméntului sub administrarea parochiei gr. cath. din Dees. (Nr. 265/1886.)

— Spre sciintia cu aceea, ca alegerea dlui Dr. D. Cint'a de cassariu se admite numai pentru casulu daca se face membru alu asociatiunii, ér cátu pentru bibliotec'a despartieméntului in conditiunile indigitate in propunere, decisiunea se va luá in legatura cu conclusulu respectivu alu adunarei generale a despartieméntului.

Nr. 5. Directiunea despartieméntului XII (Dees) presenta la 5 Augustu a. t. protocolulu adunarei generale a despartieméntului, tinuta la 1 Augustu in Csaki-Garbau, si prin

avisu postalu 222 fl. 69 cr. ca tacse dela membri, venitul unui balu si alu unei colecte facute la acésta adunare.

Din protocolu se vede ca:

a) s'a cetitu o disertatie de preotulu I. Petranu din Fizes St. Petru: „despre educatiunea si chiemarea mamei in familie“, si alta despre „Maretiulu scopu alu asociatiunii“ de Vasile Pap, preotu in Poptelecu, césta din urma se aclude la raportu;

b) s'a decisu tinerea adunarei generale viitoare a despartieméntului in Ileanda-Mare;

c) s'a propusu adunarei generale a despartieméntului ca cu sum'a de 87 fl. 75 cr. ce se afla depusi de subcomitetu la cass'a de economii din Dees, se se procure cărti românesce de cetitu si dulapuri pentru conservarea cărtiloru, ér acésta biblioteca se tréca ca biblioteca pentru casin'a româna, ce se va infiintia in Dees, sub administrati'a parochiei greco-cath. din Dees si supraveghierea comitetului despartieméntului, — inse din protocolu nu se vede ce a concludatu adunarea generala;

d) s'a reconstituitu subcomitetulu in persónele Dloru: Augustinu Munteanu, directoru, G. Manu, I. Muresianu, Ioan Velle, George Gradovicu, avocat, Teodor Hermanu, protopresbiteru, Teodoru Mihaly, avocat, ca membri ordinari, ér Alesandru Racoti, Dr. D. Cint'a, Al. Cherestiesiu si Aurelu Munteanu ca suplenti;

e) s'au inscrisu membri noi: Ioan Germanu, preotu in Poptelecu si tractulu protopopescu alu Dérjei;

f) se arata cá membrulu A. Nedelcu a reposatu (Nr. 282/1886.)

— Spre sciintia adevérinduse primirea sumei de 222 fl. 69 cr.

Cátu privesce inse infiintarea bibliotecii despartieméntului in conditiunile indigitate, subcomitetulu este in sciintiatu, ca fiindu organu alu asociatiunii transilvane, dènsulu nu póte infiintia bibliotecii sau altele asemenea, si in urma se le puna sub administrarea altoru corporatiuni sau altoru societati, ci ceea ce prin mijlóce de ale despartieméntului se face proprietatea asociatiunii, trebuie se remâna, si prin organele ei are se se si administreze. Procurările ce se voru face pentru bibliotec'a despartieméntului se se supuna aprobarei comitetului.

Alegerea noului comitetu se apróba cu observarea, ca I. Velle, Teodoru Hermanu, Dr. D. Cint'a si Aurelu Munteanu, numai dupa ce voru fi membri ai asociatiunii potu se si eserciteze functiunea.

Membriloru noi se voru trimite diplomele la timpul seu, ér disertatiunea accludata se transpune redactiunii „Transilvaniei“ pentru a se procede cu ea conformu regulamentului.

Nr. 6. In legatura cu cele precedente.

— Comitetulu decide a se cere cu urgentia respunsu dela Dl A. Munteanu, avocat, in caus'a remasului d. I. ŢiŢie din Dees.

Nr. 7. Dl Ioan Borosu, parochu gr. cath. in Zábrány ca esecutoru testamentariu alu reposatului canonicu Mateiu Kiss din Lugosiu, cere dela comitetu informatiuni, dacă la a. 1878 s'aru fi primitu de comitetu doue actiuni ale bancei de creditu si economii „Albin'a“ in valóre de 200 fl. si 60 fl. in bani gat'a, dela Dl avocat I. Maioru din Lugosiu, ca partiala escontentare a celoru doue legate de câte 200 fl. v. a.

facute asociatiunei si fondului academiei de reposatului Kiss, aratându totodata, ca spera a vedé terminata, in urm'a unui procesu pendentu, si afacerea intregului lasaméntu si a escontentarii complete a asociatiunei si a fondului academiei (Nr. 295/1886.)

Din actele ce se afla in archivulu asociatiunei se vede, ca Dl avocatul I. Maioru din Lugosiu la 28 Augustu 1878 a trimisu comitetului asociatiunei pentru partea de escontentare a numiteloru legate 260 fl. v. a. si anumitu 160 fl. in bancnote, ér 100 fl. in o actiune a bancei „Albin'a“ in valóre de 100 fl. pre cari i-a primitu in aceste valori dela curaturulu massei I. Borosiu, precum dovedescu doue contra-cuitantii ale acestuia, alaturate la raportulu avocatului din anulu amintitu.

In siedinti'a dela 13 Noemvrie 1878 comitetulu adevé rindu primirea sumei de 160 fl. in bani gat'a decide retrimiteréa actiunei de sub Nr. 1617 dela „Albin'a“ pentru a se vinde acolo, si a se trimite sum'a de 100 fl. in bani gata, ceréndu totodata a se face dispositiile necesarie pentru trimiterea câtu mai curéndu in bani gat'a a intregéi sume ce mai restéza dela numitele doue legate ale canonicului M. Kiss.

Ne urmându trimiterea restului acestuia si nici vre-unu altu raportu dela avocatulu amintitu mai susu, comitetulu a insarcinatu in 13 Maiu 1882 pre avocatulu Fabiu Rezeiu, cu cercetarea staréi afaceréi, care a si raportatu la 5 Iunie aceluiasi anu, aratându ca asupr'a sumeloru inca restante va raportá dupa întórcerea P. S. Sale episcopului V. Mihalyi, la care banii remasului dupa canoniculu M. Kiss s'aru afla in pastrare. Acestu raportu inse pâna la datulu siedintiei presente inca n'a urmatu.

— Comitétulu hotaresce a însciintia pre Dlu Borosiu despre starea afaceréi cu actiunea dela „Albin'a“, ér pe dlu avocatulu I. Rezeiu a'lu recerca de nou a presentá raportulu promis in afacerea legatelor.

Totodata cassariulu si secretariulu asociatiunei sunt insarcinati a tine in evidentia tóte pretensiunile si legatele asociatiunei si a raportá despre starea lor din timpu in timpu.

Nr. 8. Dlu avocatulu Danila Lic'a din Bistritia, invita in contielegere cu alti români adunarea generala a asociatiunei pro 1887 in acestu orasiu. (Nr. 327/1887.)

— Spre sciintia cu aceea, ca invitarea se va tine in evidentia dimpreuna cu celelalte, ce se afla la comitetu transpuse de adunarea generala din Alb'a-Iuli'a din 1886, sau care voru mai intrá la dènsulu in acésta cestiune, ér decisiunea in meritu se amâna pe unu timpu mai târdiu.

Nr. 9. Directiunea despartiemèntului I (Brásiovu) presenta cu datulu 3/15 Decemvrie a. t. protocolulu siedintiei subcomitetului de dto 27 Septembre si celu alu siedintiei de dto 1/13 Decemvrie dimpreuna cu 215 fl. v. a. tacse incassate dela membri ordinari ai asociatiunei din acelu despartiemèntu.

Din acestu protocolu se vede :

a) ca cei 60 fl. trimisi prin raportulu dela 27 Ianuarie 1886 (Nr. 57) sunt tacse incassate dela 12 membri pro 1885 ;

b) ca in conformitate cu indrumarea comitetului centralu de dto 25/3 Nr. 128/1886, directorulu despartiemèntului a facutu dispositiuni pentru incassarea celor 30 fl. v. a. cari

au fostu incasati, inse nu si predati de servitorulu Lacea, pentru a fi espedati cassei asociatiunei, eventualu promite a trimite dela sine acésta suma la numit'a cassa ;

c) s'au facutu in conformitate cu indrumarea comitetului de sub Nr. 120/1886 pasii necesari pentru scaderea speselor de tipariu a disertatiunei despre opidulu „Codlea“, staruinduse ca autorulu, parintele N. Comanescu, se primésca 12 fl. din aceste spese in sarcin'a sa ;

d) s'a hotaritu tinerea adunarei generale a despartiemèntului la 26 Decemvrie st. v. 1886 in Brasiovu ;

e) s'au incassatu tacse dela mai multi membri pro 1884, 1885—1886, in suma de 230 fl., dar ca s'au spesatu, din motivulu acestei incassari din sum'a incassata de 230 fl. sum'a de 15 fl. ca remuneratiune servitoriului, care facú incassarile, din care cauza s'au si trimisu comitetului numai de 215 fl. v. a. (Nr. 400/1886).

— Spre sciintia cu aceea, ca se astépta trimiterea câtu mai ingraba a sumei de 30 fl. restanti din caus'a afaceréi cu servitorulu Lacea, ear câtu privesce spesarea celor 15 fl. din tacsele de membri, subcomitetulu e avisatu la §. 27 din regulamentu, conformu caruia tacsele de membrii ordinari sau fundatori ai asociatiunei, formandu parte din averea asociatiunei circumscrisa in §. 26 alu statuteloru, nu se potu folosi pentru acoperirea de spese de natur'a celor indicate de subcomitetu, remanéndu deci cá si sum'a de 15 fl. se se trimite cassei centrale, ear acoperirea speselor se se faca pe alta cale, si mai alesu din sumele ce voru intrá dela membrii ajutatori din despartiemèntu.

Sum'a de 215 fl. s'a primitu la cassa.

Nr. 10. Directiunea scólei de fete se róga pentru facerea unei cai pardosite sau unui trotoaru dela pórt'a casei pâna la portalulu edificiului scolariu (Nr. 412/1886).

— Rugarea se transpune comisiunei esmise in afacerile de zidire ale scólei, pentru preopinare si eventuala executare.

Nr. 11. Directiunea scólei de fete presenta planulu impartirei óreloru pe septemâna la acésta scóla (Nr. 398/1886).

— Se transpune membrului Z. Boiu pentru studiare si raportare asupr'a ei in siedinti'a procsima.

Nr. 12. Dlu Karl Reifenkugel bibliotecariulu bibliotecei c. r. a universitatii din Cernautiu adevéresce primirea publicatiunilor asociatiunei transilvane, trimitiéndu totodata pentru bibliotec'a asociatiunei scrierea Dlui Dr. I. Pallek despre „Coloniile lipovane in Bucovin'a“ si „Catalogulu de lectiuni alu universitatii pro 1886/7“. Cu acésta ocaziune face cunoscutu, ca in decursulu verei anului 1887, eliminându-se din bibliotec'a universitatii mai multe dublete, cu invoirea autoritatiloru mai inalte, va trimite si pentru bibliotec'a asociatiunei din trènzele, ear din scrierea sa : „Die Bukowinaer Landesbibliothek“ trimite inca 5 esemplare pentru distribuire intre membri de ai asociatiunei, cari voru dorí sa aiba acésta scriere. (Nr. 415/1886).

— Spre placuta sciintia, avéndu a se distribuí exemplarele donate pentru acestu scopu.

Nr. 13. Elevii Vincentiu Tolanu dela scól'a reala din Odorheiu, Iosifu Moianu dela scól'a de sculptura in lemnu din Satulungu, si Victoru Stanu dela gimnasiulu de statu din Si-

biiu presenta atestatele scolare, prin cari dovedescu progresu suficientu.

— Spre sciintia, lasându-se in folosire stipendiile si pentru anulu scol. 1886/7.

Nr. 14. Nichita Pascu din Salomonu cere unu ajutoriu de 25 fl. pentru fiulu seu Iulianu invetiaceleu de caltiunariu (Nr. 338/1886).

— Ne fiindu ajutore de acésta natura disponibile, cerei nu se póte satisface.

Nr. 15. Ioanu Vatasianu, absolventu de class'a a III-a comerciala in Brasiovu multiamesce pentru stipendiulu ce il-a oferitu asociatiunea pâna acum (Nr. 293/1886).

— Spre sciintia, avèndu a se escrie concursu pentru acestu stipendiu vacantu si pentru celelalte cari au devenitu vacante cu inceperea anului scolaru 1886/7.

Nr. 16. Teodor Popu din Borgo-Prund si Comanu Gligoru din Resinari ceru stipendii pentru continuarea studiilor (Nr. 281/1886 si 336/1886).

— Cererile se vor pertractá dimpreuna cu cele ce voru incurge la concursulu ce este a se escrie.

Nr. 17. Elia Cismasiu, absolventu alu facultatii de drep-turi din Sibiiu multiamesce pentru ajutoriulu in bani ce i s'a fostu acordatu (Nr. 208/1886)

— Spre sciintia.

Nr. 18. Dr. Rubinu Patitia advocatu in Alb'a Iuli'a intréba, daca fói'a asociatiunei se va trimite in acestu anu gra-tuitu membriloru (Nr. 321/1886).

— In conformitate cu conclusulu adunarei generale din Alb'a-Iuli'a espeditiunea gratuita a fóiiei „Transilvani'a“ pentru membrii asociatiunei, cari au platitu regulatu tacsele pentru anulu premergatoriu se va face cu incepere dela 1 Ianuarie 1887.

Nr. 19. Elia Vlassa canonicu in Blasiu cu ocasiunea trimiterii taxei de membru pe doi ani notifica, ca in Blasiu nu s'ar afla nimeni, colectoru de tacse (Nr. 399/1886).

— Spre sciintia cu aceea, ca in Blasiu esista subcomitetu reconstituitu in tóta form'a, la care se potu platí tacse de membru.

Nr. 20. Au intratu la comitetu tacse de membri si de diplome dela: Andreiu Medanu din Siomcut'a 5 fl. Basiliu M. D. Basiota, jude la trib. reg. in Alb'a-Iuli'a 5 fl. Alesandru Micu, vicariu in Fagarasiu, 5 fl. Simeon Micu, profesoru in Blasiu 5 fl. George Maxim, majoru c. r. in pensiune 5 fl. Dr. Augustinu Bunea, vice-notariu si asessoru consistorialu in Blasiu 6 fl. Ioan M. Moldovanu, Vasiliu Olténu, advocatu amendoi din Blasiu câte 5 fl. Ludovicu Ciato, advocatu, Demetriu Turcu amendoi din Blasiu câte 6 fl. Lazaru Vladu, 1 fl. cá membru ajutatoriu, Avramu Pacurariu protopopu in Ilia-Muresana tacsă pe 2 ani cu 10 fl. prin Dl. Rubinu Patiti'a 49 cá tacse dela Canditu Moldovanu parochu gr. or. in Totoiu, Ioanu Magda parochu gr. ort. in Drimbari, Ioanu Cosieriu advocatu in Alb'a-Iuli'a, si Iuliu Moldovanu in Totoiu si tacse de membri ajutatori: Ludovicu Andrei notariu cercualu in Totoiu 1 fl. pentru diploma, comun'a Apoldulu de josu tacsă pe 2 ani cu 10 fl. Vlassa Elia, canonicu in Blasiu tacsă pe doi ani cu 10 fl. Adam Cristea, croitoriu in Orastie 5 fl. D. Aurelu Chisbac medicu in Buciumu 5 fl. Todoranu Andreiu, din Gherl'a a 2-a rata din taxa pro 1886 cu 2 fl. 50 cr.

— Petra Petrescu din Brasiovu 5 fl. Porre Teodoru din Alb'a-Iuli'a taxa pe jumatate cu 2 fl. 50 cr. I. M. Moldovanu si Simionu P. Mateiu din Blasiu câte 5 fl. Dr. N. Calefariu, din Seliste 5 fl. (Nr. 197, 199, 212, 215, 260, 269, 277, 270, 288, 321, 396, 399, 402, 403, 406, 408, 409, 410, 411/1886.

— Spre sciintia.

Sibiiu, d. u. s.

Iacob Bolog'a m. p.,
v.-presidentu.

D. P. Barcianu m. p.,
secr. II-lea.

Autenticarea acestui procesu verbalu se increde Dloru Dr. Puscariu, Boiu, Cosm'a.

S'a cetitu si autenticatu.

Sibiiu, in 10 Ianuarie 1887.

Dr. Harionu Puscariu m. p. Z. Boiu m. p. P. Cosm'a m. p.

Bibliografie.

Publicatiunile Academiei Romane din Bucuresci.

Aprilie 1886.

Depositu la librariile: Socecu & Co. Bucuresci, Fratii Siarag'a, Iasi. Otto Harfassowitz, Leipzig. — W. Krafft, Sibiiu. — Gerold & Co., Vien'a.

(Urmare si fine).

Istori'a Româniloru sub Mihaiu-Voda Vitézulu, urmata de scrieri diverse, de Nicolae Balcescu, publicate si insoçite cu o precuvintare si note de A. I. Odobescu. 1 vol. in 8°. L. 4. (*Sfârșita*).

Catechismulu calvinescu impusu clerului si poporului romanescu sub domni'a Principiloru Georgiu Rákoczy I. si II; transcriu cu litere latine dupa editiunea tiparita in anulu 1656, insoçitu de un'a excursiune istorica si de unu glossariu de *Georgiu Baritiu* 1 vol. in 8°. L. 2.—

Psaltirea publicata romanescă la 1577 de diaconulu Coresi, — reproducă cu unu studiu bibliograficu si unu glosaru comparativu de dlu B. Petriceicu-Hasdeu. — Tomulu I. Textulu. — Cu 66 pagine facsimiliate. 1 vol. 8°. L. 15.—

Pravil'a bisericésca numita cea mica, tiparita mai întâiu la 1640 in manastirea Gavor'a, publicata acum in transcripiune cu litere latine. 1. vol. 8°. L. 2.

Cultulu pagânu si crestinu de Dr. At. M. Marienescu, — Tomulu I. Serbatorile si datinile romane vechi. — Bucuresci 1884. 1. vol. 8°. L. 5.—

Doine si strigaturi din Ardélu, date la ivéla de Dr. I. U. Jarnic. 1 vol. 8°. L. 5.—

Glossaire des chansons populaires roumaines de Transylvanie (Collection Barsean-Jarnic) par Jean-Urbain Jarnic 1 vol. 4°. L. 10.—

Codicele Voronetianu cu unu vocabulariu si studiu asupr'a lui de Ioan Sbiera. 1 vol. 4°. L. 10.—

Etymologicum magnum Romaniae. — *Dictionarulu limbei istorice si poporane a Romaniloru*, lucratu dupa dorinti'a si cu

chieltuial'a M. S. Regelui Carolu I. sub auspiciile Academiei Romane de B. Petriceicu-Hasdeu. — Fascioarele I. II. III: A.—*Alcam.*

Publicatiunea intréga se va compune din circa 10 tomuri de câte minimum 30 cóle. Fie-care tomu se va publica in patru fascioare. Pretiulu unui tomu este lei 12. — Se primescu abonamente pentru fie-care tomu, inse fascioare separate nu se vindu. Abonatorulu li se voru espeda fascioarele indata dupa tiparire. Abonamentele se facu la *Stabilimentulu graficu Socecu et Teclu. Bucuresci, Strad'a Berzi No. 96.*

Operele lui Caiu Corneliu Tacitu traduse romanesece de Gavriilu I. Munteanu 1 vol. in 8°. L. 5.—

C. C. Sallustiu, — Catilina si Jugurtha, traductiune de Demetriu I. Dobrescu 1 vol. in 8°. L. 2. (*Sfarsitu*).

Operele lui Caiu Iuliu Cesare, traduse romanesece de C. Copacineanu si D. Caianu 2. vol. in 8°. L. 5.—

M. Tului Cicerone, — Filippicele, traducere de D. Aug. Laurianu. 1. vol. in 8°. L. 3.—

Dione Cassiu, — Istori'a Romana dela Nerone pàna la Alecsandru Severu, traducere de Angelu Demetrescu. 1 vol. in 8°. L. 3.50.

Istori'a romana de Titu Liviu, tradusa de Nicolae Barbu. — Tomulu I. Cartile I—VI. Bucuresci 1884 1 vol. 8°. L. 6.—

Documente privitoare la Istori'a Romaniloru culese de Eudoxiu de Hurmuzaki, publicate sub auspiciile Ministerului culteloru si alu instructiunei publice si ale Academiei Romane:

Vol. III. (1576—1599). Cu portretulu lui Michaiu-Voda Vitézulu vol. in 4°. L. 25.—

Vol. IV. Part. I. (1600—1649). Cu portretulu lui Mateiu Basarabu vol. in 4°. L. 25.—

Vol. IV. Part. II. (1576—1650) Cu portretulu lui Vasilie Lupu vol. in 4°. L. 25.—

Vol. V. Part. I. (1650—1699), Cu portretulu lui George Stefanu vol. in 4°. L. 25.—

Vol. V. Partea II. (1650—1699) (*sub presa*).

Vol. VI. (1700—1750). Cu portretulu lui Dimitrie Cantemiru vol. in 4°. L. 25.—

Vol. VII. (1750—1818). Cu portretulu lui Grigorie Ghic'a vol. in 4°. L. 25.—

Documente privitoare la Istori'a Romaniloru, Urmare la Colectiunea lui Eudoxiu de Hurmuzaki:

Vol. I. (1518—1780). Documente culese din diferitele publicatiuni si din Biblioteca Nationala din Parisu de Gr. G. Tocilescu, din Archivele Ministeriului Afaceriloru straine din Paris de A. I. Odobescu, 1. vol. in 4°. L. 25.—

Vol. II. (1781—1814). Documente culese din Archivele Ministeriului Afaceriloru straine din Paris de A. I. Odobescu 1 vol. in 4°. L. 25.—

Fragmente zur Geschichte der Rumänen von Eudoxius Freiherrn von Hurmuzaki:

I-er Band. Mit Eudoxius Hurmuzaki's Portrait 1 vol. 8°. L. 8.—

II-er Band. Geschichte der rumänischen Kirche in Siebenbürgen 1. vol. 8°. L. 6.—

III-er Band. 1 vol. 8°. L. 8.—

VI-er Band. 1 vol. 8°. L. 6.—

V-er Band (*sub presa*).

Fragmente din Istori'a Romaniloru de Eudoxiu Baronu de Hurmuzaki. — Tomul I. 1 vol. 8°. L. 3. — (*Sfarsitul*).

Symbolae ad illustrandam historiam Ecclesiae Orientalis in terris Coronae S. Stephani maximam partem nunc primum ex variis tabulariis, Romanis, Austriacis, Hungaricis, Transilvanis, Croaticis, Societatis Jesu aliisque fontibus accessu difficilibus erutae a Nicolao Nilles S. J. — Oeniponte 1885. 2. vol. 8°. L. 16.—

— Schitie din istori'a literaturii române de V. A. Ureche, profesoru la facultatea de litere din Bucuresci. Membru academiei etc. Carte didactica secundara tiparita de ministeriulu de culte si instructiune publica. Partea I-a Bucuresci. Tipografi'a statului Strada Brancoveanu 9. 1885. Formatu 8-vo pagine 256. (Pretiulu nu este aratatu).

Eruditulu auctoru si eminentele patriotu dedicà acestu nou opu alu seu domnului Ge. Chitiu, fostu ministru alu culteloru si alu instructiunei publice, membru alu academiei.

Cunoscute sunt literatiloru nostri numeroase publicatiuni esite din pen'a cea agera a domnului profesoru V. A. Ureche, acésta inse care ne stà de inainte este dupa opiniuni cu totulu impartiali un'a din cele mai meritorie.

Noi nu amu lipsitu in cursulu aniloru a face cunoscuta aparitiunea mai multoru lucrari relative la istori'a literaturii române, câte ne voru fi venitu la màna dupa celu de àntàiu impulsu datu de càtra venerabilele barbatu filologu si istoricu Timoteu Cipariu in vastele sale studii pàna la ale dlui B. P. Petriceicu Hasdeu si ale celorlalti din generatiunea mijlocia, care tóte ocupa pe barbatii sciintiei fórte de aprópe intocma precumu si merita. Dara pàna càndu barbatu de tali'a celoru numiti acilea inaintédia cercetàndu intinsulu càmpu intregu alu studiiloru limbei nóstre, pàna atunci lips'a de manuale sau asia numite compendii de istori'a literaturii române destinate a se introduce in scóle se simte totu mai tare. Incercarile de pàna acum ale unoru literati sunt cunoscute, precum de ex. „*Conspectu asupra literaturii române si literatiloru ei*“ de Vas. Gr. Popu Bucuresci 1875, *Crestomatiile dloru Stoicescu si Gaster*, totu acolo, éra dincóce *Istori'a literaturii române* de Ioanu Lazariciu Sibiiu 1884, éra in Clusiu studiile aprofundate ale dlui Dr. Grig. Silasi, cá *Apologiele si Renascerea limbei romànesci*, amendoue in 1879; se asteptá inse cu totu dreptulu, cá si ddni profesori de limb'a si literatur'a romàna dela cele doue universitati ale Romàniei se faca de dominiu publicu *Manualele lor*. Alu dlui Aronu Densusianu dela universitatea din Iasi ne este cunoscutu din anulu espiratu dela concursulu academicu. *Manualulu dlui Ureche* ne vení numai inainte cu câteva septemàni; asia grabimu a'lu anuntia spre a da si literatiloru nostrii de dincóce de munti ocaziune de a face intre acestea opuri studiulu lor comparativu. Daca ne-ar permite spatiulu, amu face cu placere locu si la tabel'a intréga a materiiloru coprinse in acestu manualu.

Doritorii de a'lu avé se potu adresa ori de a dreptulu la vre-o libraria in Bucuresci, sau póte mai de indemàna la librari'a W. Krafft in Sibiiu (N. Szeben) si la Nic. I. Ciurcu in Brasiovu.

E timpul supremu cá se ne studiamu, cultivamu, se ne vorbimu si scriemu limb'a nóstra si noi romàni din monar-chi'a austro-ungurésca càtu se póte mai multu, mai regulatu si mai frumosu la tóte ocasiunile si intre tóte impregiurarile vietiei, éra nu numai in biserica si scóla si nici numai in familia, ci pretotinden. „Vorbíti scrieti romànesce pentru Ddieu“, este rugaciunea iubitelui poetu romànu Georgie Sionu càtra natiunea sa.

Ce e dreptu, dulcea si farmecatórea nóstra limba de càtiv'a ani incóce se si vorbesce mai multu, a si inceputu a fi scrisa mai bine decâtu inainte si productele literaturii pe-trundu cu incetulu chiaru si in unele regiuni departate, isolate tare de ceealalta romàtime, pe unde odinióra abi'a erau cu-noscute cartile bisericesci cá carti romànesci. In acestu res-pectu au mare meritu foile nóstre periodice, politice, literarie, belletristice càte aparu dincóce de munti; de aceea de tóte si merita recunoscinti'a sincera si caldurósa a tuturor romàniloru, prin urmare si sustinerea lor prin abonamente indoitu si intreitu mai numeróse decâtu pàna acuma, politice nepolitice, tóte fàra esceptiune; éra anume la cele puçine politice, adeca patru càte le avem in Brasiovu, Sibiiu, Temisiór'a publiculu nostru ar face prea bine daca ar reflectà si la positiunea lor nespusu de critica supusa adesea la respundere torturatóre impreunata cu grija mare si cu multe spese grele neprevédute.

— Din Bucovin'a ne vení acésta scriere polemica: Dr. Nerset Marianu. Pravoslaví'a romàna fatia cu drépt'a credintia romàna.

In var'a anului 1886 Cernauti. Tipografi'a lui R. Ek-hardt. 1886.

Motto: Pro anima tua ne confundaris dicere verum. Eccl. IV. 24.

Formatu de lexiconu, pag. 72. Pretiulu 1 leu sau 40 cr. val. a. Partea I. titulata „Atacuri oficiale din partea pravoslaviei romàne coprinde pe patru pagine numai cunoscut'a enciclica a fostului mitropolitu primat Calnicu indreptata in Iuniu 1886 contr'a epistolei arhiepiscopului latinu Mr. Palma din Bucuresci. Partea II titulata „Observatii spre aperarea dreptei credintie romàne“ coprinde restulu intregu alu polemiei scrise cu preamulta eruditiune teologica, precum se intempla cu cele mai multe dispute de natur'a acestor'a.

Inainte cu 42 ani se mai publicase in acésta materia la Iasi scrierea:

Pétr'a scandelei sau lamurire despre inceputulu si pricinile adeverate ale schismei si neintielegerei ambeloru biserici de Resaritu si de Apusu, cu aratarea celoru cincí deosebiri de capetenie. Alcatuite de iubitoriulu de Ddieu epi-scopulu Cernicai si alu Calaritei in Peloponesu Ilie Miniatu. Acum traduse in limb'a romànesca de smeritulu

Veniamin Costachi Proin-Mitropolitu alu Moldovei. Iasi 1844.

Acestu Ilie Miniatu erá cunoscutu pe la inceputulu vé-cului alu 18-lea cá unulu dintre cei mai invetiati episcopi greci, dara nu si fanaticu. Cei cari au cititu pe Ilie Miniatu de inainte cu aprópe 200 de ani nu se potu conteni cá se nu observe, cà intr'unu periodu asia de lungu teologii ambe-loru biserici n'au fostu in stare se faca nici-unu pasu inainte spre a se intielege nici macaru intr'unu singuru punctu, ba inca se pare cà de vreo 15 ani incóce ei s'au departatu si mai tare unii de altii.

Intr'aceea pentru noi asemenea scrieri au cá si altele valóre literaria in mesura pe care o merita fia-care.

Anuntiu de abonamentu.

Cu 1 Ianuaru 1887 se incepe cursulu alu XVIII-lea alu foie.

„TRANSILVANI'A“

pe anulu 1887.

Dupace in siedinti'a II a adunarei generale dela Alb'a Iuli'a ținuta in 9 Augustu 1886 s'a reasumatu con-clusulu adunarei generale din Orescia si s'a decisu cá din 1 Ianuaru 1887 nu numai membrii fundatori si pe viatia, ci si toti membrii ordinari ai asociatiunei transilvane se pri-mésca acésta fóia gratis si franco de portulu postei, asia avemu onóre a face cunoscutu, cà la toti domnii membri ordinari, càti platescu regulatu tax'a de 5 florini v. a. pe anu, se va trimite Transilvani'a gratis pe fie-care anu.

Pentru nemembrii pretiulu este 3 fl. v. a. pe anulu intregu. Afara din monarchia 9 franci. Pe creditu nu se dà; nici se primesce abonamentu pe semestru, ci numai pe anulu intregu.

Nri singuratici din anii trecuti nu se dau, càci tóte exemplariile remase neabonate s'au legatu in brosiure si ele formédia proprietatea Asociatiunei. Din aceste se vendu cu càte 2 fl. 1 exemplariu.

Din anii 1868 si din 1881 nu se mai afla nici unu exemplariu; din ceilalti ani se afla.

Banii de prenumeratiune se trimitu cu mandatu po-stalu de a dreptulu la **Comitetulu Asociatiunei transilvane in Sibiiu.**

Pe lângã alte scrieri destinate pentru publicare, se primescu ori-ce anuntii bibliografice, cumu si recensii sau dari de sama, inca si critice scrise in spiritu obiec-tivu asupr'a productelor literarie, scientifice si artistice.

Redactiunea.